

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NDEKİ
BİR GRUP MEZAR STELİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin YILDIRAN

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NDEKİ
BİR GRUP MEZAR STELİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hüseyin YILDIRAN

Prof. Dr. Ayşe ÇALIK ROSS

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NDEKİ
BİR GRUP MEZAR STELİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Hüseyin YILDIRAN

**Tezi Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:
10.11.2021/23**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VI
LEVHALAR LİSTESİ.....	VII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	IX
HARİTALAR LİSTESİ.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.BYZANTİON.....	3
1.1.COĞRAFİ KONUMU.....	3
1.2.KENTİN TARİHİ.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. STEL TİPOLOJİSİ.....	9
2.1.ÜÇGEN ALINLIKLİ.....	9
2.1.1.Naiskos Şeklinde Düzenlenenler.....	11
2.1.2.Kemer Nişliler.....	11
2.2.ALINLIKSIZ.....	12
2.2.1.Naiskos Şeklinde Düzenlenenler.....	12
2.2.2.Kemer Nişliler.....	13
2.3.KATLİ.....	13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.FİĞÜR TİPLERİ.....	15
3.1.ERKEK.....	15
3.1.1.Yatan Erkek.....	15
3.1.2.Ayakta Duran Erkek.....	16
3.1.2.1.Dioskurides Tipi	16

3.1.2.2.Diğerleri.....	17
3.1.3.Süvari.....	18
3.2.KADIN.....	18
3.2.1.Oturan Kadın	18
3.2.1.1.Pudicitia Tipinde Oturan Kadınlar.....	19
3.2.1.2. Diğer Oturan Kadınlar.....	20
3.2.2.Ayakta Duran Kadın	20
3.2.2.1.Dioskurides Tipi	20
3.2.2.2.Pudicitia Safueia Tipi	21
3.2.2.3.Küçük Herculaneumlu Kız Tipi.....	22
3.3.ÇOCUK	23
3.3.1.Erkek.....	23
3.3.2.Kız.....	24
3.4.HİZMETÇİ.....	25
3.4.1.Erkek.....	25
3.4.2.Kız.....	25
3.5.SEYİS.....	25
3.6.HAYVAN.....	27
3.6.1.Yılan.....	27
3.6.2.Köpek.....	27
3.6.3.At.....	27
3.6.4.Domuz.....	28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.KONULAR VE KOMPOZİSYON ŞEMALARI.....	29
4.1.KONULAR.....	29
4.1.1.Ölünün Tek Başına veya Yakını İle Betimi.....	29
4.1.2.Cenaze Ziyafeti.....	31
4.1.3.El Sıkışma.....	34
4.2.KOMPOZİSYON ŞEMALARI.....	35
4.2.1.Tek Figürlü Sahneler.....	35
4.2.2.Çok Figürlü Sahneler.....	35
4.3.DEĞERLENDİRME.....	37

SONUÇ	40
KAYNAKÇA	45
EKLER	47

ÖZET

Bu tez çalışmamızda İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ndeki buluntu yeri olarak Byzantion kaydedilmiş 33 mezar steli ele alınmıştır. Stellerdeki aşırı yıpranma, stilistik ve tipolojik açıdan değerlendirmeyi güçleştirmiş olsa da stel tipleri ve figür tipleri detaylı şekilde incelenmiştir. Bu çalışmada ilk bölümde Byzantion tarihi ve kentin konumu ele alınmıştır. İkinci bölümde stel tipleri alınlıklı, alınlıksız ve katlı olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde steller üzerinde ki figür tipleri gruplanmıştır. Dördüncü bölümde stellerde ki konulara ve kompozisyon şemalarına değinilmiştir. Katalog bölümünde, çalışmamıza konu olan stellere ait bilgilere yer verilmiştir. Mezar stellerinin tipolojik, ikonografik ve stilistik açıdan değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular çalışmanın sonuç bölümünde verilmiştir. Elde edilen bulgular grafikler ve tablolar ile desteklenmiştir. Çalışmanın sonucunda Byzantion kentinin ölü gömme geleneği açısından çevre bölgeleri etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölü Gömme Geleneği, Mezar Steli, Byzantion, Roma Dönemi.

ABSTRACT

In our study, 33 tomb stelae originating from Byzantion in Istanbul Archeology Museum were handled. Although the excessive wear on the steles made it difficult to evaluate stylistically and typologically, the stele types and figure types were examined in detail. In the first part, Byzantion history and the location of the city are discussed. In the second chapter, stele types are discussed under three headings: with a pediment, without a pediment, and a fold. In the third chapter, figure types on steles are discussed. In the fourth chapter, the subjects on the steles and composition schemes are mentioned. In the catalog section, information about the steles that are the subjects of our study is given. The findings obtained as a result of the typological, iconographic and stylistic evaluation of the tomb steles are given in the conclusion part of the study. The findings obtained were supported by graphics and tables. As a result of the study, it is seen that the city of Byzantion affected the surrounding regions in terms of burial tradition.

Keywords: Burial Tradition, Grave Stele, Byzantion, Roman Period.

KISALTMALAR LİSTESİ

Env.	: Envanter
Çev.	: Çeviren
Fig.	: Figür
Gen	: Genişlik
Kal	: Kalınlık
Kat. No.	: Katalog Numarası
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
Müze Env. No.:	Müze Envanter Numarası
s.	: sayfa
Yük	: Yükseklik
yy.	: Yüzyıl

LEVHALAR LİSTESİ

Lev. 1: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	85
Lev. 2: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	86
Lev. 3: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	87
Lev. 4: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	88
Lev. 5: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	89
Lev. 6: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	90
Lev. 7: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	91
Lev. 8: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	92
Lev. 9: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	93
Lev. 10: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	94
Lev. 11: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	95
Lev. 12: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	96
Lev. 13: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	97
Lev. 14: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	98
Lev. 15: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	99
Lev. 16: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	100
Lev. 17: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	101
Lev. 18: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	102
Lev. 19: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	103
Lev. 20: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	104
Lev. 21: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	105
Lev. 22: Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli.....	106
Lev. 23: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	107
Lev. 24: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	108
Lev. 25: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	109

Lev. 26: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	110
Lev. 27: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	111
Lev. 28: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	112
Lev. 29: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	113
Lev. 30: Süvari Sahneli Mezar Steli.....	114
Lev. 31: Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli.....	115
Lev. 32: Ölü Yemeği/Symposion ve Çift Sürme Sahneli Mezar Steli.....	116
Lev. 33: Tokalaşma/Dexiosis ve Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli....	117

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Stellerin Tipolojik Dağılımı.....	117
Grafik 2: Stellerin Buluntu Yeri Dağılımı.....	118
Grafik 3: Stellerin Konu Dağılımı.....	119

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Stellerin Buluntu Yerleri.....120

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Stellerin Buluntu Merkezleri.....	120
Tablo 2: Stellerin Genel Özellikleri.....	121

GİRİŞ

“İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ndeki Bir Grup Mezar Steli” olarak adlandırdığımız bu çalışmanın amacı; İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ndeki Byzantion kaynaklı mezar stellerini tanıtmak, bölgesel özelliklerini belirlemek, bölgeler arasındaki ölü gömme geleneğini aktarmak ve Byzantion merkezdeki steller ile çevredeki stellerin benzerliğini incelemektir. Bu benzerliğin üstünde durarak etkileyen ve etkilenen bölgeleri tespit etmektir. Bunu yaparken yayınlanmış stellere yeni eklemeler yapmak, yayınlanmamış olan stelleri tanıtmaktır.

Tez kapsamında İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ndeki bir grup mezar steli incelenmiştir. İncelenen stellerin Byzantion kaynaklı olması ve Roma İmparatorluk Dönemi’ne tarihlendirilmesi tezin kapsamını belirlemektedir. Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Tezin ilk bölümde öncelikle eserlerin ele geçtiği Byzantion kentinin coğrafi konumu ve kentin tarihi anlatılmıştır. İkinci bölümde stel tipleri açıklanmıştır. Steller alınlıklı, alınlıksız ve katlı olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar da kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır. Üçüncü bölümde steller üzerindeki figür tipleri açıklanmıştır. Stellerin üzerindeki figürler; “Erkek, Kadın, Çocuk, Hizmetçi, Seyis ve Hayvan Figürleri” olmak üzere altı ana başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklar da kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır. Dördüncü bölümde steller içerik bakımından ele alınmıştır. Steller, “Konular ve Kompozisyon Şemaları” olarak iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bölümde stellerde işlenen konulara değinilmiştir. Beşinci bölümde bölgesel değerlendirme yapılmıştır. Byzantion merkezde bulunan steller ile çevre bölgelerde bulunan stellerin benzerliğini incelenmiştir. Katalog bölümünde, çalışmamıza konu olan stellere ait bilgilere yer verilmiştir. Stellere birden başlayarak katalog numarası verilmiştir ve müzedeki envanter numaraları dikkate alınmıştır. Stellerin tasviri, buluntu yeri, malzeme cinsi ve ölçüleri açıklanmıştır. Stellerdeki yazıtlar tercüme edilip açıklanmıştır. Steller form ya da süsleme olarak benzer örnekler ile karşılaştırılmıştır. Stelin tarihlenmesinde eserin buluntu yeri, tarihi bilinen olay veya kişi ile ilişkisi ve yazı karakterleri dikkate alınmıştır. Steller hakkında yapılmış yayınlar incelenip katalogta belirtilmiştir. Levhalar bölümünde, katalogta yer alan stellerinin

fotoğrafına yer verilmiştir. Stellerin bir kısmında güncel fotoğraflar kullanılmışken, bazılarında yayınlardan elde edilen fotoğraflar kullanılmıştır.

Tezde izlenen yöntemin büyük bir kısmını kütüphane çalışması oluşturmaktadır. Kocaeli Üniversitesi Kütüphanesi başta olmak üzere; Alman Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesi ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri kütüphanesi kaynaklarından yararlanılmıştır. Yayımlanmış stellerin yayınları taranıp bu steller hakkındaki görüşler incelenmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sadece teşhirde sergilenen eserlere erişim izni verildiği için, teşhirde olan stellerin fotoğrafları çekilmiş olmayanların ise yayınlardaki fotoğrafları kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.BYZANTION

1.1.COĞRAFİ KONUMU

Byzantion, İstanbul Boğazı'nın güneybatı ucunda, Sarayburnu üzerinde yer alan bir polistir. Kent, kuzeyde içe doğru 6-7 km uzanan Haliç ve Boğaz'ın doğu ve güney kıyıları Marmara ile çevrilidir. Byzantion, Karadeniz-Ege ve Avrupa-Asya arasında kilit bir konuma sahiptir¹. Strabon, “*Bir kimse Propontis'ten Euksenios'a denize doğru açılırsa, sol tarafında Byzantion'a komşu kısımlar, sağ tarafında Khalkedon, 'a komşu sınırlar kalır*” demiştir².

Boğazın uzunluğu 31,7 kmdir ve Karadeniz ile Marmara arasında bağlantı kurar. Karadeniz ile Akdeniz arasında ise kilit noktadadır. Bu yüzden Byzantion'a önem kazandırır³. Herodotos, Boğaz'ın 120 stadion uzunluğunda ve 4 stadion genişliğinde olduğunu ifade etmiştir⁴. Polybios, Pontos'un ağız kısmının Bosphorus Thrakios (İstanbul Boğazı) olduğunu ve 120 stadion uzunluğuna sahip olduğunu söylemiştir. Boğaz, Propontis tarafında Khalkedon, ve Byzantion arasında başlar ve 14 stadion genişliğe sahiptir. Pontos tarafında ise Hieron adı verilen yerde başlar⁵. Boğaz'ın derinliği Kandilli ve Karadeniz girişinde 100-120 metreye ulaşır. Karadeniz'den Marmara'ya kuvvetli bir akıntı vardır. Bu da gemilerin geçişini zorlaştırmıştır. Geçişin zorluğu Altın Post'u arayan Argonotlar'ın öykülerinde anlatılmıştır⁶.

Boğaziçi'nin Avrupa yakasında ortalama yükseklikleri 100 m olan küçük tepeler vardır. İç platonun yüksekliği Karadeniz kıyısına yakın yerlerde 150-200 m yüksekliğe ulaşır. Topografya, Asya kıyısında da benzer özellikler gösterir. En

¹Mehmet Fatih Yavuz, Byzas'tan Constantinus'a Antik İstanbul, İstanbul, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 2014, s.31.

²Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası XII-XIII-XIV. (Çev. Adnan Pekman), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2009, 3. 2.

³Yavuz, a.g.e, s.99.

⁴Herodotos, Herodot Tarihi, (Çev. M. Ökmen). İstanbul, Remzi Kitapevi, 1991, IV, s.85.

⁵Polybios, Historiai, (Çev. W. R. Paton). London, The Loeb Classical Library, 1922, IV, s.39.

⁶Doğan Kuban, İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 2000, s.13.

yüksek tepe olan Büyük Çamlıca Tepesi'nin yüksekliği 262 m'dir. Büyükdere, Göksu ve Küçüksu bölgedeki önemli küçük derelerden bazılarıdır⁷.

Byzantion sahip olunabilecek en güzel ve en korunaklı limanlardan biri olan Haliç'e sahiptir. Eski adı Keras olan Haliç, denizcilerin sığınabileceği doğal bir limandır⁸. Yaklaşık 300 m genişliğinde olan Haliç büyük gemilerin girişine olanak sağlayacak derinliktedir. Alibeyköy Deresi (Kidaros) ve Kağıthane Deresi (Barbisos) Haliç'e dökülmektedir. Haliç'in kuzey kıyısında yamaçları kıyıya dik uzanan bir plato inmektedir. Bu yamaçlarda sonradan Galata ismini alacak Sykia adlı küçük bir yerleşim kurulmuştur. Galata'yı Haliç'in kıyısındaki diğer limanlardan Kasımpaşa Deresi ayırmaktadır⁹.

Byzantion kenti, yedi tepeden oluşmaktadır. Tepelerden biri güneybatıda Marmara kıyısında, diğer altısı ise kuzeyde Sarayburnu'ndan Edirnekapı'ya uzanmaktadır. Bu altı tepe aralarındaki beş vadi ile birbirinden ayrılır. Birinci tepede, Topkapı Sarayı, Ayasofya ve Hippodrom yer alır. İkinci tepede, Çemberlitaş yer alır. Üçüncü tepe, ikinci tepeden kapalı çarşı vadisi ile ayrılır ve bu tepede Beyazıt Meydanı, İstanbul Üniversitesi ve Süleymaniye yer alır. Dördüncü tepede, Fatih Camii, beşinci tepede Sultan Selim Camii, altıncı tepede Tekfur Sarayı ve Eğri Kapı yer alır. Güneybatıda yer alan yedinci tepede Samatya ve Cerrahpaşa yer alır¹⁰.

Kentin güneyinde, Sarayburnu'na yaklaşık 20 km uzaklıkta bir grup küçük ada bulunmaktadır. Bunlardan bazılarında Erken Bizans döneminden itibaren küçük yerleşmeler ve manastırlar kurulmuştur. Kentin batısında yer alan ve bugünkü adı Yeşilköy olan Ayastafenos'ta Ayamama Deresi akmaktadır. Biraz batıda ise Küçükçekmece (Region) ve Büyükçekmece (Atyras) gölleri bulunmaktadır. Belgrad Ormanı, kentin kuzeyinde ve kuzeybatısındadır. Bu orman tarih boyunca kentin temel su havzası olmuştur. Kentin önemli su kaynaklarından biri de Terkos gölüdür. Roma döneminden beri en önemli barajlar, suyolları ve göletler burada kurulmuştur¹¹.

⁷Kuban, a.g.e, s.13.

⁸Yavuz, a.g.e, s.74.

⁹Kuban, a.g.e, s.12.

¹⁰Yavuz, a.g.e, s.40.

¹¹Kuban, a.g.e, s.14.

Polybios, Byzantion'un deniz bakımından bütün kentlerden güvenli ve çok daha bereketli olduğunu, fakat toprağının öyle olmadığını söylemiştir. Byzantionlular, deniz tarafında Pontos'un ağzını kontrolleri altına aldıklarından, kimse onların rızası olmadan Karadeniz'e girip çıkamamışlardır. Karadeniz'in sahip olduğu zengin kaynaklar Byzantionluların kontrolü altındadır. Yaşam için gerekli olan büyükbaş hayvan, köle, bal, balmumu ve kurutulmuş balık Karadeniz'den alınır. Karşılığında zeytinyağı ve şarap satılırdı. Tahıl ticaretinde ise, karşılıklı alım-satım söz konusudur¹².

1.2.KENTİN TARİHİ

İstanbul Boğazı ile Byzantion'un kuruluşunun mitolojik öyküsü şöyledir: Argos kralı Inakhos'un kızı olan Io, kentindeki Hera tapınağının rahibesidir. Zeus, Io'ya aşık olur ve Io'yu Hera'nın gazabından korumak için ineğe çevirir. Hera, bin gözlü dev Argos'u Io'nun başına nöbetçi diker. Zeus haberci tanrı Hermes'e devi büyületip öldürtür. Io, devden kurtulmuştur. Ama Hera bu kez bir at sineğini musallat eder. Sinek ısırıkça Io'nun canı yanar. Trakya'dan İstanbul Boğazı'na koşar. Boğazı geçerek Asya yakasından kıyıya çıkar. Bu öyküden dolayı İstanbul Boğazının adı, "*İnek Geçidi*" anlamına gelen "*Bosphorus*" adını alır. Io, antik çağda "*Altın Boynuz*" olarak anılan Haliç'i geçtikten sonra bir kız çocuk dünyaya getirir; adını *Keroessa* koyar. Keroessa'nın deniz tanrısı Poseidon'dan Byzas adlı bir çocuğu olur. Byzas büyüyünce, annesinin kendisini doğurduğu yerde bir kent kurar. Kentin adı kurucusu Byzas'tan dolayı Byzantion olarak adlandırılır¹³. Byzantion'un Roma İmparatorluk Dönemi'nde basılan sikkelerinin ön yüzünde, miğferli ve sakallı Byzas başı ile adı (BYZΑΣ) yer alır. Sikkelerin arka yüzünde ise Byzas'ı Megara'dan Byzantion'a getiren gemi tasfir edilmiştir¹⁴.

Byzantion'u kuranların Megara kentinden geldiği bilinmektedir. Bunun sebeplerinden birkaçı; kültlerinin, lehçelerinin, takvimlerinin, toplumsal ve siyasi örgütlenmelerinin bağdaşmasıdır. Megaralılar Khalkedon'u MÖ 685, Byzantion'u ise MÖ 659 ya da MÖ 668 yılında kurmuşlardır¹⁵. Eusebios, Byzantion'un kuruluş tarihini MÖ 659, Khalkedon'un kuruluş tarihini MÖ 685 olarak verir. Ancak bu

¹²Polybios, a.g.e, s.38.

¹³Tekin, 2005: 4.

¹⁴Tekin, 2005: 5.

¹⁵Yavuz, a.g.e, s.141.

tarihler Herodotos'un verdiği tarih ile çelişir. Çünkü Eusebios'ın verdiği tarihler arasında 26 yıl fark vardır¹⁶. Oysaki Herodotos'a göre Khalkedon, Byzantion'dan 17 önce kurulmuştur¹⁷. Plinius ve Aspnius'a göre Byzantion'dan önce bölgede Lygos adında bir yerleşim vardı. Dionysios Byzantios'a göre Byzantion'u kuran Hellenler, Sarayburnu'na geldiklerinde oradaki yerliler ile çatışmışlardır. Belki de bu çatışma Byzantion'un Khalkedon'dan sonra kurulmasının sebebidir¹⁸.

Prehistorik Dönem'den günümüze kadar İstanbul'un coğrafyası değişim göstermiştir. Kentin bulunduğu coğrafya, Anadolu ile Avrupa kıtaları arasındaki en kolay geçiş yollarından biri olmuştur. Yapılan kazı ve araştırmalarda kentin yerleşim tarihinin Paleolitik Dönem'e kadar uzandığı anlaşılmaktadır¹⁹. Küçükçekmece'de yer alan Yarımburgaz Mağarası, Alt Paleolitik'ten itibaren iskân görmüştür. Yarımburgaz Mağarası'nda Neolitik ve Kalkolitik Çağ'a ait tabakalar belirlenmiştir. Yarımburgaz Mağarası, Orta Paleolitik'ten başlayarak Bizans Dönemi'ne kadar iskân görmüştür²⁰.

Anadolu yakasında yer alan Fikirtepe MÖ 4.binyılın sonlarına tarihlenmektedir. Bölgede Kalkolitik Çağ'a ait buluntular ele geçmiştir. Kadıköy yakınlarındaki Kurbağalıdere kıyılarında çıkan buluntular Kalkolitik kültürün Marmara çevresinde yaygın olduğunu göstermiştir²¹.

İstanbul'un batısında yer alan Selimpaşa Höyüğü'nün, İlk Tunç Çağı'nın başlarında Anadolu koloni yerleşimi olarak kurulup geliştikten sonra, Orta Tunç Çağı'nın başlarında terk edildiği anlaşılmaktadır. İstanbul'un merkezinde, Tunç Çağlarına ait bir buluntu henüz ele geçmemiştir. İlk Demir Çağı'na tarihlenen siyah renkli, el yapımı oluk, ip-baskı ya da yumrucuk bezemeli çanak çömlek, İstanbul Arkeoloji Müzeleri tarafından Sarayburnu'nda ortaya çıkarılmıştır. Ek olarak aynı tip çanak çömlek, Ataköy Ayamama Deresi'nde ve Yenikapı kazılarında ele geçmiştir²².

Byzantion Pers Kralı Kyros'un MÖ 546 yılında Lydia Krallığı'nı ele geçirmesiyle Pers egemenliği altına girmiştir. Pers Kralı Dareios MÖ 513 yılında

¹⁶Yavuz, a.g.e, s.139.

¹⁷Herodotos, a.g.e, s.144.

¹⁸Yavuz, a.g.e, s.166.

¹⁹Özdoğan, 2010: 37-38.

²⁰Tekin, 2005: 1.

²¹Kuban, a.g.e, s.15.

²²Özdoğan, 2010: 43-44.

İskit'e sefer düzenlemiştir²³. Herodotos, Samoslu Mandrokles'in I. Dareios'un İskit seferi sırasında boğaz üzerine bir köprü kurduğunu ve Darios'un donanmayı bu köprü üzerinden geçirdiğini belirtmektedir. Dareios, İstanbul Boğazı kıyısına beyaz mermerden iki direk diktirmiş ve bu direklere Assur ve Yunan harfleriyle savaşa götürdüğü halkların bir dökümünü yazdırmıştır. Herodotos, altı yüz gemi ve yedi yüz bin atlı ve yayadan oluşan bir ordu ile Dareios'un imparatorluğundaki tüm ulusları savaşa götürdüğünü belirtmiştir²⁴. Pers ordusu, Bosphorus'u geçtikten sonra Tuna Irmağı'na yönelmiştir. Dareios, sefer sonrası Avrupa'dan ayrılırken Thrakia'ı fethetmek ve isyanları bastırmak için Megabazos ve Otanos'u görevlendirdi. Her iki general de görevlerinde başarılı oldu²⁵.

Batı Anadolu'daki Hellen şehir devletleri MÖ 499 yılında Perslere isyan ettiğinde, Byzantionlular ve Khalkedonlular da isyana katıldılar. Miletos'un eski tiranı Histiaios, Boğaz'ı kontrol etmek için Byzantion'a geldi ve üs kurdu. Pers donanması Hellespontos, Propontis ve Bosphorus'taki asileri cezalandırmak için kuzeye yelken açtı. MÖ 493'te Bosphorus'a gelerek, Byzantion'a üçüncü kez hakim oldular. Bölgede ki Pers egemenliği MÖ 513 yılından Pers-Hellen savaşlarının sonuna kadar devam etmiştir²⁶. Spartalı komutan Pausanias Platea savaşında Persleri yenmiştir ve kenti MÖ 477'ye kadar kontrolü altında tutmuştur. Bu süre zarfında kentte yeni yapılar inşa ettirmiş ve kenti onarmıştır. MÖ 411'de Attika Deniz Birliği'nin çökmesi ile kent yeniden bağımsız olmuştur. Kenti MÖ 409'da Alkibiades almış, ancak Sparta Savaşı (MÖ 405) sırasında kaybetmiştir ve kent Spartalıların eline geçmiştir. MÖ 340/339 arasında kent Makedonya Kralı II. Philippos tarafından kuşatılmıştır²⁷. Byzantion'un güçlü savunma sistemine sahip olması ve Philippos'un denizden kuşatacak kadar güçlü bir donanması olmadığından kuşatma başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Büyük İskender'in ardından kent Hellenistik kralların tehdidi altında kalmıştır. Ancak bağımsızlığını korumuştur²⁸. MÖ 278 yılında Byzantion Galatyalılar Konfederasyonu'na yıllık olarak vergi ödemekteydi. MÖ 202'de Bithynia Kralı I. Prusias'ın saldırılarına maruz kalan kent Roma'dan

²³Yavuz, a.g.e, s.169.

²⁴Herodotos, a.g.e, s.85-87.

²⁵Yavuz, a.g.e, s.174.

²⁶Yavuz, a.g.e, s.169-170.

²⁷Kuban, a.g.e, s.17-18.

²⁸Yavuz, a.g.e, s.287.

koruma istemiştir. MÖ 146 yılından itibaren Roma'ya bağlanmıştır ve Vespasianus'un egemenliği (MS 73) sırasında Bithynia eyaletine bağlanmıştır²⁹.

²⁹ Kuban, 2000: 18.

İKİNCİ BÖLÜM

2.STEL TİPOLOJİSİ

Mezar stelleri genellikle tapınakların ön veya yan yüzlerinden esinlenip yapılmış ve betimlendikleri cephenin mimari özelliklerini yansıtırlar³⁰. Bunlar akroterler, alınlık, fasciae, arşitrav, plâster başlıkları, payeler azda olsa kaide ve podyumlardan oluşur.

Çalışmamızda incelediğimiz mezar stelleri çerçevelerine göre farklı form ve özelliklere sahiptir. Stellerin bu form özellikleri ele alınıp alt başlıklara ayrılmıştır. Bu alt başlıklar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çerçeve formları göz önünde bulundurularak bu steller; üçgen alınlıklı, alınlıksız, katlı steller olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

2.1.ÜÇGEN ALINLIKLİ

Mezar stellerinin üst kısmını taçlandıran üçgen şeklinde ki alınlık, masif kütleinin dış konturlarının kesilmesiyle ya da üzerine alınlığın çizgisel olarak şematize edilmesiyle oluşturulur. Bazen de sade bırakılarak alınlığı anımsatacak şekilde hiçbir işlem yapılmadığı söylenebilir. Alınlıklar, arşitrav ya da kenarları sınırlayan plâsterler üzerine oturmaktadır. Bu stellerde üçgen alınlık genellikle yukarıya doğru üçgen şeklinde incelemek devam etmektedir³¹. Bu yönüyle steller tapınak mimarisi ile bağlantılı özellikler taşımaktadır. Fıratlı'ya göre steller bir tapınağın alınlıklı olan ön cephesini veya antifekslerle süslü yan cephesini temsil etmektedir³².

Mezar stellerinde üst yapı formu olarak üçgen alınlığın kullanılması ilk kez Arkaik Dönem'de görülüp yaygınlaşmaya başlar. Bu steller üçgen alınlıklı, tepe ve köşe akroteri olan, tympanonu rozet ya da kalkan bezemeli, bazen silmeli ve arşitravlı, yan kenarları sütunlu stellerdir³³. Steller üzerinde mimariye sadık kalma

³⁰Nezih Fıratlı, 'İstanbul'un Yunan ve Roma Mezar Stelleri.' Belleten, XXIX, s.271.

³¹ Mustafa Şahin, Miletopolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000, s.9.

³² Fıratlı, a.g.m,s.270.

³³Aslı Saraçoğlu, Antakya Yöresi Mezar Stelleri, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1997, 19.

düşüncesi Hellenistik Dönem’de egemen olmuştur. Ancak Roma Dönemi’nde ayrıntıya girilmemiş ve naiskos cephesi yüzeysel işlenmiştir. Bu yüzden geç dönem naiskos stelleri içinde basit örnekler vardır³⁴.

Çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 16 tanesi alınlıklıdır³⁵. Stellerimiz arasındaki sayıca en büyük kümeyi oluşturmaktadır. Üçgen alınlıklı stellerde sahne alanından alınlığa geçişte arşitravin işlendiği³⁶ ve işlenmediği³⁷ örnekler mevcuttur. Arşitravin olmadığı örneklerde direk üst yapıya geçilmektedir. Bu örneklerde üçgen alınlık yukarı doğru daralan piramidal yapıdadır ve genellikle yazıtlar bu alana işlenmektedir. Arşitravin işlendiği örneklerde ise üçgen alınlık bu alanın üzerine ya da kenar plasterin veya kenar çerçevesinin üzerine oturur³⁸.

Çalışmamıza konu olan stellerin sahne alanları dikdörtgen veya kareye yakın olanlarda keskin³⁹, kemerli olanlarda ise yuvarlak⁴⁰ yapılmıştır. Dikdörtgen nişli stellerde kenarlar keskin bir şekilde vurgulanmıştır. Kemer nişli stellerde ise sahne alanı dörtgen başlayıp yukarı doğru devam eder ve üstte kemerle bitirilir.

Steller üzerinde, alınlıkta yan ve tepe akroterlerinin kullanımı oldukça yaygındır⁴¹. Stellerimizde buna örnek sadece iki stel⁴² vardır. K16 nolu stelde üç akroter vardır. Bunlar kaba ve düzensiz yapı olup sonradan eklenmiş izlenimi vermektedir. Stelin alt kısmı bir yere dikilmek için dikdörtgen kaide şeklinde yontulmuştur.

Stellerin alınlık kısmında çiçek görünümlü rozetler veya kalkan motifleri işlenmiştir⁴³. Stellerimizde bu örnek sadece bir stelde vardır. K16 nolu steldeki çiçek dört yapraklıdır ve çiçeğin yaprakları daha belirgin yapılmıştır.

³⁴Saraçoğlu, a.g.e,s.22.

³⁵K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16.

³⁶K13, K14, K16.

³⁷K1, K4, K9, K11, K12, K15.

³⁸Saraçoğlu, a.g.e,s.19.

³⁹K4, K9, K11, K12, K14.

⁴⁰K1, K15, K16.

⁴¹Şahin, a.g.e. s.9.

⁴²K14, K16.

⁴³Saraçoğlu, a.g.e, s.21.

2.1.1.Naiskos Şeklinde Düzenlenenler

Naiskos şeklinde düzenlenen örnekler de dikkat çeken özellik diğerlerine göre daha kaliteli yapılmış olmalarıdır. Bu stellerince uzun bir forma sahiptir. Sahnedeki kabartmalarda da ince işçilik vardır. Tepe ve köşe akroterleri ile mimariyi yansıtmaktadır. Alınlık kısımları plastik bir görüntüye sahiptir ve derin yapılmıştır. Bu stellerde alınlık ortasında yer alan rozet ve kalkanlar vardır. Alınlığın hemen altında yer alan geison blogu ve onun altında yer alan silme kuşağı orantılı yapılmıştır. Geison blogu çoğu mezar stelinde işlenmez. Genellikle arşitravdan hemen sonra alınlığa geçilmektedir. Stellerdeki sahne alanı iki ante arasına sınırlandırılmış olup ante başlıkları ayrıntılı işlenmiştir. Stelin en alt kısımdaki kaide kısmı, toprağa oturan kısmına kadar ince işçiliğe sahiptir.

Çalışmamız kapsamındaki eserlerden sadece K14 nolu stel de naiskos formunun kullanıldığını söyleyebiliriz. Tapınağın ön cephesi şeklinde yapılmıştır. Alınlık alçak kabartma olarak işlenmiştir ve akroter çok yüzeysel olarak verilmiştir. Sağ akroter görülmektedir, stelin sol kısmı kırıktır. Kabartma alanı iki paye ile sınırlandırılmıştır. Payelerin başlığı sadedir.

2.1.2. Kemer Nişliler

Alınlıklı steller grubu içerisinde ele aldığımız stellerin bazılarında bezeme alanları kemer niş şeklinde düzenlenmiştir. Bunları ayrı bir grup olarak değerlendirdik. Kemerli steller ilk olarak Geç Hellenistik Dönemde ortaya çıkar ve Roma ve Bizans Dönemlerinde daha çok işlenir⁴⁴. Çalışmamız kapsamında alınlıklı, kemerli niş şeklinde bezeme alanına sahip üç⁴⁵ stel ele geçmiştir. Bu steller hem normal hem de şematik alınlıklı olarak karşımıza çıkar.

2.2.ALINLIKSIZ

Çalıştığımız steller arasında ikinci grubu oluşturan alınlıksız steller, ilk gruba göre daha az sayıdadır. 33 mezar stelinden 15 tanesi alınlıksızdır⁴⁶. Bu steller ufak ayrıntıların dışında teknikleriyle ve betimlemeleriyle birbirine benzemektedir. Yan plasterler derin olmamakla birlikte kalınlıkları bakımından farklılık gösterir.

⁴⁴Şahin, a.g.e. s.16.

⁴⁵ K1, K15, K16.

⁴⁶ K17, K18, K19, K20, K21, K23, K24, K25, K26, K23, K27, K28, K29, K30, K31.

Plasterlerin dor başlıklı olanlarının yanında başlıksız örnekleri de vardır⁴⁷. Plasterlerin sütun başlıklı olması ile Naiskos tipi azda olsa yansıtılmaya çalışılmıştır. Figürlerin betimlendiği sahneyi sınırlayan yan plasterler Hellenistik ve Roma Dönemlerinde de devam eder. Hellenistik Dönem sonlarına doğru daha az işlenmiştir ve yavaş yavaş tamamen kaybolmuştur⁴⁸.

Alınlıksız stellerde sahne alanının üstünde arşitravin işlendiği⁴⁹ ve işlenmediği⁵⁰ örnekler mevcuttur. Arşitravin olmadığı örneklerde sahne alanının üstündeki boşlukta genellikle yazıtlar işlenmiştir. Arşitravin işlendiği örnekler diğerlerinden farklı yapılp arşitrav için harici bir alan yapıldığı belli edilmiştir. Bu alanın üzerine küçük bir silme yapılmıştır.

Çalışmamıza konu olan stellerin sahne alanları dikdörtgen veya kareye yakın olanlarda keskin⁵¹, kemerli olanlarda ise yuvarlak⁵² yapılmıştır. Dikdörtgen nişli stellerde kenarlar keskin bir şekilde vurgulanmıştır. Kemer nişli stellerde ise sahne alanı dörtgen başlayıp yukarı doğru devam eder ve üstte kemerle bitirilir. Niş kenarları genelde kaba işlenmiştir. Plasterlerde veya stel yüzeyinde alınlık, akroter gibi süsleyici elemanların olamaması stelin genel görüntüsünü daha sadeleştirmiştir⁵³.

2.2.1.Naiskos Şeklinde Düzenlenenler

Naiskos şeklinde düzenlenen örnekler de ilk olarak dikkat çeken özellik diğerlerine göre daha kaliteli yapılmış olmalarıdır. Bu steller ince uzun bir forma sahiptir. Sadece mimari özellikleri değil, sahnedeki kabartmalarda da ince işçilik vardır. Tepe ve köşe akroterleri ile mimariyi yansıtmaktadır. Alınlık kısımlarında plastik bir görüntü vardır ve derin yapılmıştır. Bu stellerde alınlıkta rozet ve kalkanlar yer alır. Alınlığın hemen altında geison bloğu ve onun altında yer alan silme kuşağı vardır. Geison bloğu birçok mezar stelinde işlenmez. Genellikle arşitravdan sonra alınlığa geçilmektedir. Stellerdeki sahne alanı iki ante arasında sınırlandırılmış olup ante başlıkları ayrıntılı işlenmiştir. Stelin en alt kısımdaki kaide

⁴⁷ Yıldırım, 2016: 6.

⁴⁸ Saraçoğlu, a.g.e, s.26.

⁴⁹K17,K31.

⁵⁰K18, K19, K20, K21, K23, K24, K25, K26, K23, K27, K28, K29, K30.

⁵¹K17, K18, K19, K20, K21, K26, K27, K28, K29, K30, K31.

⁵²K23, K24, K25.

⁵³Saraçoğlu, a.g.e, s.26.

kısmı, toprağa oturan kısmına kadar ince işçiliğe sahiptir. Çalışmamız kapsamındaki stellerden sadece K27 nolu stel de naiskos formunun kullanıldığını söyleyebiliriz. Kabartma alanı iki paye ile sınırlandırılmıştır. Payelerin başlığı sadedir.

2.2.2.Kemer Nişliler

Alınlıklı steller grubu içerisinde ele aldığımız stellerin bazılarında bezeme alanlarının kemer niş şeklinde düzenlenmiş olanlarını ayrı bir grup olarak değerlendirilmiştir. Kemerli steller ilk olarak Geç Hellenistik Dönem’de ortaya çıkar ve Roma ve Bizans Dönemlerinde daha çok işlenir⁵⁴. Çalışmamız kapsamında alınlıklı, kemerli niş şeklindeki sahnede üç⁵⁵ stel ele geçmiştir.

2.3.KATLI STELLER

Katlı steller Möbius tarafından Stockwerkstelen olarak literatüre kazandırılmıştır⁵⁶. Ancak, Cremer tarafından ‘nebenbild’ yani yan sahne olarak adlandırılmıştır ve yeni bir grup altında değerlendirilmiştir⁵⁷. Şahin ise, bu stellerin ikinci sahne alanlarında stel sahibine ait eşyaların ve toplum içindeki durumunu anlatmayı amaçlandığı için aynı levha üzerinde anlatıldığını ve farklı bir küme içinde ele almanın karışıklığa yol açabileceğini savunmaktadır⁵⁸.

Hellenistik Dönem’de katlı steller Mysia ve Bithynia bölgelerini içine alan Kuzeybatı Anadolu’da yoğun olarak görülür ve bu yüzden kökeni bu bölge olarak gösterilir⁵⁹. Greko-Pers steller olarak adlandırılan bu stellerin Anadolu’da ki ilk örnekleri MÖ 5.yy’da görülmeye başlayıp MÖ 4.yy’ın sonuna kadar devam etmiştir⁶⁰. Hellenistik Dönem’de çok fazla rağbet görmeyen bu steller, MÖ 1.yy başlarından itibaren tekrar karşımıza çıkmaktadır⁶¹.

Mezar sahibinin şeref ve erdemliliğini yansıtan motiflerin art arda friz şeklinde işlenmesi doğulu bir gelenektir ve batı da kendini çok katlı stellerde

⁵⁴Şahin, a.g.e. s.16.

⁵⁵ K23, K24, K25.

⁵⁶Hans Möbius, *Die Ornamente Der Griechischen Grabstelen*, Klassischerund Nachklassischer Zeit, München, Wilhelm Fink Verlag, 1968, s.454.

⁵⁷Marion Cremer, *Hellenistisch-Römisch GrabstelenİmnordwestlichenKleinasien*, I, Mysien, 1991, s.32.

⁵⁸Şahin, a.g.e. s.11.

⁵⁹Ernst Pfuhl-Hans Mobius, *Die Ostgriechischen Grabreliefs*, Cilt I-II, Germany, Mainz, 1977-1979, s.41.

⁶⁰Şahin, a.g.e. s.29.

⁶¹Saraçoğlu, a.g.e, s.30.

göstermektedir⁶². Katlı steller Doğu'dan alınmış bir formdur ve batı sanatında ilk kullanımını MÖ 2.binin sonları olsa da yaygınlaşması MÖ 5.yy'da Pers sanatının etkisiyle olmuştur⁶³.

Çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 2 tanesi katlı yapılmıştır⁶⁴. Çalışmamıza konu olan katlı stellerdeki sahne alanları ile mezar sahibinin sosyal statüsü ve ne ile meşgul olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Steller üzerindeki motiflerden anlaşılmaktadır. Çalışmamıza konu olan stellerde figürlerin işlendiği çerçevenin boyutları birbirinden farklıdır. Bölümler arasındaki paneller aynı boyutta yapılmıştır. Stellerin sahne alanları dikdörtgen niş şeklinde yapılmıştır. Kenarlar keskin bir şekilde vurgulanmıştır.

Bu bilgiler ışığında çalışmamızdaki stellere bakacak olursak K32 nolu stelde ilk alanda kline sahnesi, ikinci alanda ise çift sürme sahnesi yer almaktadır. K33 nolu stelde ilk alanda tokalaşma sahnesi, ikinci alanda ise kline sahnesi vardır. Bu sahnede yer alan kişiler ölen kişinin ailesi ve hizmetçisi olmalıdır.

⁶²Cremer, a.g.e, s.13

⁶³Şahin, a.g.e. s.13.

⁶⁴K32, K33.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.FİGÜR TİPLERİ

3.1.ERKEK FİGÜRLER

3.1.1.Yatan Erkek Figürleri

Kline üzerinde betimlenen erkekler genelde khiton üzerine manto giyerler. Manto bacakları sararak üstte kıvrımlar oluşturmaktadır. Çoğunlukla sol kolun üstünü örtmektedir. Sol omuz üstünde inen manto dirsek altından aşağıya doğru kıvrımlar oluşturmaktadır. Genellikle sol kol dirseğiyle bir yastığa dayanmış şekilde verilmiştir. Figürler genelde sağ elleri ile karşıdaki kadına çelenk uzatır, sol ellerinde ise kase tutarlar. Erkeğin elinde çelenk tutmasına diğer bölgelerde az rastlanır. Bu tip Byzantion çevresi, Marmara'nın kuzeybatı tarafı ve Batı Karadeniz'de Varna çevresinde görülür⁶⁵.

Ziyafet sahneli stellerde sol eli ile çelenk uzatmayan örnekler de vardır. Dört stelde⁶⁶ yatan erkek figürü sağ elini karşıdakinin sırtına uzatmıştır. K14 nolu üçgen alınlıklı stel parçasında, dor düzeninde iki paye ile sınırlandırılmış kabartma alanında kline üzerinde yatan bir erkek vardır. Kırıktan dolayı başka figür görülmemektedir. Erkek figür sakalsız betimlenip tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Yüzü cepheden gösterilmiş erkek figür sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kap tutmaktadır. Sağ kolunu öne dizleri üzerine uzatmıştır.

K20 ve 22 nolu steller kırık haldedir. Bu stellerden K20 nolu alınlıksız stelin sağ kısmı kırıktır. Bu sebeple yatan erkek figür hakkında yorum yapamayız. K22 nolu alınlıksız stel parçasının sol kısmı kırıktır. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan erkek figür sakallı ve cepheden betimlenmiştir. Tunik ve manto giymiş bu figür sol dirseğini şişkin bir yastığa dayamaktadır. Kırık olduğu için erkek figürün kolu görünmemektedir.

K19 nolu alınlıksız stelde, kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan iki erkek vardır. Klinede yatan erkek figürler tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten

⁶⁵Fıratlı, a.g.m,s.279.

⁶⁶ K7, K12, K19, K33.

manto giymişlerdir. İkisi de sol dirseklerini yastığa dayamakta, sol elleriyle kase tutmaktadır. En sağdaki erkek figürü sağ elini önündeki erkeğin omzuna atmıştır. Diğer erkek ise elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Klinede iki veya daha çok kişinin yatmasına Byzantion haricinde Kyzikos stellerinde rastlanır⁶⁷.

Klinede yatan kişi tek başına ise o kişi muhtemelen stelin sahibi ve ölenin kendisi olmalıdır⁶⁸. Stel üzerinde sadece ölen kişinin mi yoksa ölenlerle beraber yaşayan insanların mı betimlendiği bilinmemektedir. Bazen yatan figürler ile birlikte aile fertleri betimlenmektedir. Stellerde betimlenen kişi sayısı arttıkça kompozisyon da zenginleşmiştir. Bu da aktarılmak istenen ifadeyi güçlendirmiştir⁶⁹.

K4 nolu üçgen alınlıklı stelde klinede betimlenen erkek figürü sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Bacak kısmı abartılı bir şekilde uzun gösterilmiş. K17 nolu alınlıksız stelde klinede betimlenen erkek figür sakalsızdır. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Figürün kolları arasında boyut farkı vardır. Sol kolu daha kısa yapılmıştır. K18 nolu stelde klinede betimlenen figür tunik ve manto giymiştir. Manto sol omzunu ve bacaklarını örtmektedir. Figür sakalsız betimlenmiştir. Sağ elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Burada ise figürün sağ eli çok kısa yapılmıştır.

3.1.2.Ayakta Duran Erkek Figürleri

3.1.2.1.Dioskurides Tipi

Genellikle erkek figürlerinde karşımıza çıkan dioskurides tipi Deloslu Dioskurides'in bir yansımasıdır⁷⁰. Bu tipte khiton üzerine giyilen mantonun kolları da içine alacak şekilde vücudu sarmaktadır. Elbise içindeki sağ kol dirsekten bükülüp göğüs üzerine uzanmaktadır. Bu kenar göğüs üzerinde sağ kolla gerdirilir ve oluşan kıvrımlar elbiseye zenginlik katmaktadır. Figürün solundan gelen mantonun ucu, aşağıya sarkan sol kola ve bileğe de sarıldıktan sonra, ya serbest bırakılır ya da elle

⁶⁷Fıratlı, a.g.m.s.281.

⁶⁸K4 nolu stel yazıtı '*Syriohos oğlu Zotikhos, Onun karısı stratonike. Henüz hayatta.*'

K17 nolu stel yazıtı '*Theophilos oğlu Theophilos.*'

K18 nolu stel yazıtı '*75 yaşında ölen Lykon oğlu Lykon.*' Yazıtlardan anlaşıldığına göre klinede yatan erkek figürleri ölen kişiyi temsil etmektedir.

⁶⁹Saraçoğlu, a.g.e.s.59.

⁷⁰R. R. R, Smith, Hellenistik Heykel. (Çev.: Ayşın Voltar Yıldırım), İstanbul, Homer Kitapevi, 2002, s.85.

tutulur. Sağ bacak hafif bükülerek yana açılmış ve vücut ağırlığı genellikle sol bacaktır⁷¹. Mantonun giyiliş biçimi kişinin aristokrat olduğunu, mantonun göğüs kısmında sağ el yardımıyla açılması ise gymnasium eğitimi almış biri olarak toplumdaki yerini gösteren bir sembol olarak kullanılmıştır.⁷² Pfuhl-Möbius dioskurides tipini ‘normal tipteki erkek’ olarak sınıflandırmıştır⁷³. Bieber ise bu tipi mantonun vücudu sarmasından dolayı ‘palliatu’ olarak adlandırmıştır⁷⁴.

Bu tip, çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 8 örnekte⁷⁵ tespit edilmiştir. K20 nolu stelde kline önünde ayakta betimlenen erkek figürün sağ kolu manto altında gösterilmiştir. Ancak kırıktan dolayı figürün yarısı anlaşılmamaktadır. Dioskurides tipinde olması muhtemeldir. K16 nolu steldeki erkek figürün sağ kolu tamamen manto altında kalmış ve göğüs hizasından daha yukarıda işlenmiştir. K26 nolu stellerdeki erkek figürlerinde sağ bacak üzerinden başlayıp sol omuza kadar devam eden diagonal kıvrımlar görülmektedir. Bu kıvrımlar Roma dönemine özgü olup MS 1. ve MS 3. yy. ortalarına kadar işlenmiştir⁷⁶. K16 nolu steldeki erkek figür elbise kıvrımları dikine değil sarmal bir yapıya sahiptir. K28 ve 29 nolu stellerde betimlenen erkek figürler birebir aynı tarzda işlenmiştir. Tunika ve manto giymiş erkek figürler ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Sağ elleri göğüs hizasında, sol elleri kalçası hizasında kumaş katlarını tutan figürler dioskurides tipini yansıtmaktadır. İki figüründe yüzleri hafif sola dönük şekilde işlenmiştir. Bu iki stelin tip ve kompozisyon bakımından birbirine benzemesi aynı atölyede üretilmiş olduğunu söylememize yardımcı olur.

K33 nolu steldeki erkek figürü oturuyor şekilde işlenmiş olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır. Klinede oturmakta olan gencin sağ kolu manto altında ve göğüs üzerinde verilerek Dioskurides tipini yansıtmaktadır.

3.1.2.2. Diğerleri

Çalışmamıza konu olan stellerde, her hangi bir gruba bağlı olmaması nedeniyle tipini belirleyemediğimiz, tunik ve manto giyimli, ayakta erkekler de vardır. K31

⁷¹Saraçoğlu, a.g.e,s.33.

⁷²Bağdatlı Çam, 2010: 170

⁷³Pfuhl, Möbius, Cilt I, s.90.

⁷⁴Bieber, 1959: 130.

⁷⁵ K16, K20, K23, K24, K26, K28, K29, K33.

⁷⁶Saraçoğlu, a.g.e,s.37.

nolu steldeki figür sahnenin merkezinde, ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Sakalsız ve kıvrıkcık saçlı olup tunik ve manto giymiştir. Kumaş katları altından göğüs hizasında birleştirdiği iki elinde rulo tutmaktadır. Bu figür tipi popüler tiplere benzemediği için yerel üretim olduğunu söyleyebiliriz.

3.1.3.Süvari Figürleri

Bu tip, mezar stelleri ve kaya kabartmalarında yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Ölen savaşçıyı muhtemelen kahramanlaştırıp⁷⁷ ölümsüzlüğünü sembolize etmek için yapılan süvari betimi yalnızca K30 nolu stelde betimlenmiştir. Alınlıksız steller içerisinde yer alan eser aşınmış durumdadır. Süvarinin yüzü anlaşılmamaktadır. Sahnedeki at sağa gider şekilde betimlenmiştir. Atın ön ayaklarının havada ve gergin oluşu hareket izlenimi vermektedir. Aynı şekilde bunu atın kuyruğunun ve süvarinin pelerininin dalgalanmasından anlayabiliriz.

3.2.KADIN FİGÜRLERİ

3.2.1.Oturan Kadın Figürleri

Oturan kadın figürleri mezar stellerinde, sahnenin sağında oturur ve kol hareketleri dışında bir farklılıkları görülmemektedir. Bu figürler K6 nolu stel hariç diğer tüm stellerde sahnenin solunda oturmaktadır. K6 nolu steldeki kadın figürü sahnenin ortasında taht üzerindedir. Profilde verilen kadın figürü sol tarafa dönüktür. Oturan kadın figürlerinin hepsi profilden tasvir edilmiştir.

Bu tipin işlendiği stellerde oturan kadınlar genelde khiton üzerine himation giyerler. İnce işçilikli diphros üzerinde oturan kadın betimlerinde kompozisyon zengin değildir. Saygın kişiler genelde gösterişli koltuklar üzerinde betimlenmiştir⁷⁸. Pfuhl-Möbius'a göre, oturan kadın figürlerinin kökleri MÖ 4. yy mezar stellerine gitmektedir⁷⁹.

Yaylalı'ya göre ise, bu figürlerin MÖ 4.yy örneklerinden esinlendiklerini düşünmek zor olacaktır. Çünkü bu kadınlar üzüntü halinde betimlenmişlerdir. Ayrıca figür tiplerinin dönemin stil anlayışına göre yeniden yorumlanarak yapıldığı

⁷⁷Doğanay, 2009: 172.

⁷⁸Saraçoğlu, a.g.e,s.47.

⁷⁹Pfuhl, Möbius, Cilt I, s.16.

düşünülürse, stellerdeki kadın tiplerini açıklamak kolaylaşacaktır⁸⁰. Çalıştığımız stellerdeki oturan kadın figürleri iki grupta ele alınmıştır. Büyük çoğunluğunu Pudicitia tipinde oturan kadınların oluşturduğu ilk grup sayıca daha fazladır. Pudicitia tipinin farklı versiyonları ise diğer oturan kadınlar grubunda ele alınmıştır. Bu grup sayıca daha azdır.

3.2.1.1. Pudicitia Tipinde Oturan Kadınlar

Bu tipin, MÖ 4.yy'ın mezar stellerinde oturan kadın tiplerinden esinlenerek yapılmış olduğu veya Hellenistik Dönem heykellerinde yaygın olan Pudicitia tipinden esinlenilmiş olduğu söylenebilir⁸¹. Bu tip genel olarak şöyle tanımlanmaktadır. Khiton üzerine manto giymiş kadınların sağ ya da sol kollarını karın üzerinde tuttuğu, diğer kolun ise bundan destek alarak çenenin yanında veya başa kadar çekilen mantonun kenarından tuttuğu kadın figürlerdir. Ancak araştırmacılar, bu figürleri kendi içinde gruplara ayırmıştır. Bu ayırımı ise kolların duruşunu ön plana çıkarmışlardır. İlk olarak Pinkwart tarafından Pudicitia tipli kadınlar için beş tip saptanmıştır⁸². Linfert ise, "Hangi bacağın hareketli, hangi kolun karında olduğu, diğer kolun dik mi, yoksa eğik mi durduğu belli değil" demiştir⁸³. Yaylalı ise "Pudicitia, bir kolu karında diğerinin dirseği ona dayalı, eli çenenin yanında, başa çekilen mantonun kenarından tutan kadın tiplerine verilen genel bir isimdir" demiştir⁸⁴. Cremer tarafından bu tip MÖ. erken 4.yy'da Attik mezar kabartmalarındaki ayakta ve oturan figürlerde, MÖ. 4.yy. ortasına tarihlenen Ağlayan Kadınlar Lahdi'nde ve Rhodos'tan büyük bir mezar yapısına ait parçalar üzerinde işlendiği tespit edilmiştir⁸⁵. Miletopolis kökenli steller üzerinde çok yaygın olan bu tip, MÖ 3.yüzyıldan MS 2.yüzyıla kadar devam etmiştir⁸⁶.

Çalışmamıza konu olan steller içerisinde 17 stelde⁸⁷ Pudicitia tipinin varyasyonu olan proto-Pudicita tipi betimlenmiştir. Bu tip özellikle cenaze ziyafet sahneli stellerde, klinedeki erkeğin sağ eliyle oturan kadını taçlandırdığı örneklerde oldukça yaygındır. Bu tipte, manto başı örtmesine rağmen, vücudun ön kısmını açık

⁸⁰Yaylalı, 1979: s.44.

⁸¹Şahin, a.g.e. s.60.

⁸²Doris Pinkwart, 'Weibliche Gawandstatuen aus Magnesia' Antike Plastik, 12, 1973, s.149.

⁸³Andreas Linfert, Kunstzentren Hellenistischer Zeit, München, Franz Steiner Verlag, s.147.

⁸⁴Yaylalı 1979: s.36.

⁸⁵Cremer, a.g.e, s.87.

⁸⁶Şahin, a.g.e. s.65.

⁸⁷K1, K2, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K17, K18, K19, K20, K32, K33.

bırakmıştır. Kadınlar sağ ya da sol kollarını karın üzerinde tutar, diğer kol ise bundan destek olarak çenenin yanında veya başa kadar çekilen mantonun kenarından tutmaktadır.

3.2.1.2. Diğer Oturan Kadınlar

Çalıştığımız stellerde, her hangi bir gruba girmeyen khiton üzerine himation giyimli, oturan kadınlar da vardır. K3 nolu stelde sahnenin sağ tarafında oturan kadın figürü khiton üzerine himation giyimlidir. Oturan kadın figürünün sol kolu çenesinin sağ tarafına uzanmaktadır. Sağ kolu ise kucağı üzerine uzanmaktadır. Bu hali ile protoPudicita tipinin bir varyasyonunu oluşturmaktadır. ProtoPudicita tipinde sol kol çenenin sol tarafında mantonun kenarını tutarken K3 nolu stelde sol kol çenenin sağ tarafından omuza uzanmaktadır. Sağ kolun şekli ise değişmemektedir.

K6 nolu stelde taht üzerinde oturan kadın figürü khiton üzerine himation giyimlidir. Oturan kadın figürünün sol kolu karın üzerine uzanmaktadır. Sağ kolu ise karşısındaki çocuğa uzanmaktadır. Bu hali ile pudicitia safueia⁸⁸ tipinin bir varyasyonunu oluşturmaktadır. K12 nolu stel, oturur vaziyette olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır. Klinede oturmakta olan kadının sağ kolu manto altında ve göğüs üzerinde verilerek dioskurides tipi yansıtılmaktadır.

3.2.2. Ayakta Duran Kadın Figürleri

3.2.2.1. Dioskurides Tipi

Genellikle erkek figürlerinde karşımıza çıkan dioskurides tipi Deloslu Dioskurides'in bir yansımasıdır⁸⁹. Ancak Dioskurides tipi, duruş biçimi ve elbiseleri aynı olmakla beraber kadınlar ve gençler arasında da görülen bir tiptir⁹⁰. Bu tip, çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 3 örnekte⁹¹ tespit edilmiştir. Bu tipte betimlenen figürler dioskurides tipinde işlenmiştir. Bu tipte khiton üzerine giyilen manto kolları da içine alacak şekilde vücudu sarmaktadır. Sağ kol dirsekten bükülüp göğüs üzerine uzanmaktadır. Bu kenar göğüs üzerinde sağ kolla gerdirilir ve oluşan kıvrımlar elbiseye zenginlik katmaktadır. Figürün solundan gelen mantonun ucu,

⁸⁸Bu tipte, sol kol karın üzerinde iken sağ kol çenenin sağında ve mantonun kenarından tutmaktadır. Yaylalı 1979: s.37.

⁸⁹Smith, a.g.e, s.85.

⁹⁰Saraçoğlu, a.g.e,s.33.

⁹¹K15, K16, K26.

aşağıya sarkan sol kola ve bileğe de sarıldıktan sonra, ya serbest bırakılır ya da elle tutulur. Vücut ağırlığı genellikle sol bacadır ve sağ bacak hafif bükülerek yana açılmış şekilde verilir⁹².

K15 nolu üçgen alınlıklı stelde kemerli niş şeklindeki kabartma alanında merkezde ayakta ve cepheden betimlenen kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sağ eli göğsünde, sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutmaktadır. Sağ dizi hafifçe bükük ve taşıyıcı bacak sol bacaktır. K16 ve K26 nolu steldeki kadın figürleri aynı tipteki erkek figürler ile birlikte verilmiştir. K16 nolu üçgen alınlıklı stelde kemerli niş şeklindeki kabartma alanında ayakta ve cepheden betimlenen kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Saçları taranmış ve ortadan ayrılmıştır. Sol kolu ile göğüs hizasında kumaş katlılarını tutarken sağ kolu kumaş altından kalçasına doğru uzanmaktadır. Bu haliyle Dioskurides tipinin bir çeşidi olduğunu söylemek mümkündür.

K26 nolu alınlıksız stelde, dikdörtgen kabartma alanında ayakta ve cepheden betimlenen kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ eli göğsündedir. K15 ve K26 nolu stellerdeki kadın figürlerinde sağ bacak üzerinden başlayıp sol omuza kadar devam eden diagonal kıvrımlar görülmektedir. Bu kıvrımlar Roma dönemine özgü olup MS. 1 ve MS 3.yy. ortalarına kadar işlenmiştir⁹³. K15 nolu steldeki kadın figür elbise kıvrımları dikine değil sarmal bir yapıya sahiptir. Eşlerin birlikte betimlendiği bu stelde erkek figür mantosu da sarmal kıvrımlar şeklinde işlenmiştir.

3.2.2.2.Pudicitia Safueia Tipi

Pudicitia Safueia Tipi, Pinkwart ve Linfert tarafından Menderes Magnesia'sında bulunan Saufeia'nın heykelinden dolayı bu isimle adlandırmıştır⁹⁴. Bu tipte, sağ el çenenin sağında ve mantonun kenarından tutarken sol kol karın üzerindedir. Sağ taraftan gelen uç sağ kolu bileğe kadar sarıp sol omuzdan enseye gider. Soldan gelen uç ise kalçadan toplanarak sol kolun üzerine atılır ve bileğe sarıldıktan sonra öne açılarak dökülür⁹⁵. Pinkwart'a göre bu tip MÖ 2. yy

⁹²Saraçoğlu, a.g.e,s.33.

⁹³Saraçoğlu, a.g.e,s.37.

⁹⁴Pinkwart, a.g.m, s.153.

⁹⁵Yaylalı, 1979: 37.

ortalarından itibaren kullanılmaya başlanmıştır⁹⁶. Bu tip Rhodos ve Kos adalarında, Karadeniz'in kuzeyinde ve Anadolu'da özellikle İonya bölgesinde yaygındır⁹⁷. İonya'nın dışında Mysia, Kyzikos ve Miletopolis'te de yaygındır⁹⁸.

Bu tipte betimlenen kadın figürleri genellikle cenaze sahneli stellerde sağ tarafta, klinenin başucunda oturur şekilde verilmiştir⁹⁹. Ancak bizim stellerimizde bu durum farklıdır. K25 nolu stelde kemerli niş şeklindeki sahnede betimlenen kadın figürü tunik ve başını örten himation giymiştir. Ayakta ve cepheden betimlenen kadın figürün saçları ortadan ikiye ayrılmıştır. Sol kolu kumaş katları altında iken sağ eli çenesinin yanından himationun kenarını tutmaktadır.

3.2.2.3. Küçük Herculanumlu Kız Tipi

Bu tipte, khiton üzerine himation giyilip himation da başı örtmektedir. Başın sağından gelen manto, göğüs üzerinde sağ kolu bileğine kadar sardıktan sonra dirsekten bükülerek sol omuza doğru uzanmaktadır. Açıkta kalan sağ el himationu sol omuz üzerine çekmektedir. Mantoya sarılan sol kol ise vücudun solundan gelen kıvrımları tutmaktadır. Sağ ve sol ellerin durumuna göre farklı dönemlerde yapılan kopyaların detayları da aynı değildir. Aynı zamanda bölgeler arasında değişiklikler görülmektedir.¹⁰⁰

MÖ 4.yy. sonuna tarihlenen bu tip, Cremer tarafından Saufeia¹⁰¹ olarak adlandırılmıştır. Şahin ise Fausta¹⁰² olarak adlandırılan bu tipin ilk örneğinin MÖ. 3.yy'da Kyzikos'ta bulunan bir mezar stelinde kullanıldığını tespit etmiştir. Miletopolis kökenli stellerde özellikle MÖ 2.yy'ın ikinci yarısından itibaren yaygındır. Genel olarak ölü yemeği sahneli stellerde diphros üzerinde oturur şekilde işlenmiş bu figürlerin ayakta örnekleri de vardır¹⁰³.

Çalışmamıza konu olan K27 nolu stelde en solda betimlenen kadın figürü ayakta betimlenmiştir. Kadının saçları alın ve şakakları üzerinde üç kademeli olarak

⁹⁶Pinkwart, a.g.m, s.153.

⁹⁷Linfert, a.g.e, s.148.

⁹⁸Şahin, a.g.e. s.62.

⁹⁹Şahin, a.g.e. s.62.

¹⁰⁰Şahin, a.g.e. s.53.

¹⁰¹Cremer, a.g.e, s.87.

¹⁰²Şahin, a.g.e. s.65-66.

¹⁰³Şahin, a.g.e. s.66.

düzenlenmiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ kolu kumaş altında göğüs üzerinden omuza uzanmaktadır.

3.3.ÇOCUK FİGÜRLERİ

Mezar stellerinde işlenen figürlerden biride çocuk figürleridir. Bu figürler ana figürden bağımsız olarak işlenmiştir. En büyük farkları boyutlarının ana figürlerden küçük olmasıdır. Çalışmamıza konu olan stellerin 11 tanesinde¹⁰⁴ çocuk figürleri yer almaktadır. Çocuk figürleri büyükleri ile birlikte betimlenmiştir. Tek başına çocukların betimlendiği hiçbir örnek yoktur.

Mezar stellerinde ki çocuk figürleri manto, şal gibi iyi giyimleriyle ve hizmetçilerden ayrılmaktadır.¹⁰⁵ Bir diğer ayırım ise çocuğun oturan kadınlarla olan ilişkisine bakılarak yapılmaktadır. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise bu ayırım daha kolaydır, çocuklar anne ve babaları ile çok yakın ilişki içindedirler, ya annelerinin kucaklarında ya da kline üzerinde babalarıyla oturmaktadırlar¹⁰⁶.

Çocuk figürleri arasında tip olarak bir birlik olmayıp, genelde büyük tiplerden kopya edilmiştir. Giysileri yaşlarına uygun olabileceği gibi, çoğunlukla büyüklerin giysileri gibi de olabilir. Bu yüzden bu figürlerin genç mi yoksa çocuk mu olduğunu söylemek zordur¹⁰⁷.

3.3.1.Erkek

Çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 9 örmekte¹⁰⁸ erkek çocuk figürü işlenmiştir. Bu figürlerin 5 tanesinde¹⁰⁹ çocuk figürleri dioskurides tipinde betimlenmiştir. K6 nolu steldeki çocuk figürü manto giyimlidir ve kısa boylu betimlenmiştir. Sağ elini karşısında betimlenmiş kadına uzatmaktadır. Birşey uzatması muhtemeldir ancak tahribattan dolayı anlaşılmamaktadır. K7 nolu stelde, çocuk figürü ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Kısa khiton ve chlamys giymiştir. Sağ elinde tuttuğu nesne anlaşılmamaktadır. Sol elinde omzuna kadar değen ucu kavisli bir sopa tutmaktadır. Sağ ayağı üstünde durmuş ve sol ayağını hafif öne

¹⁰⁴K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K21, K27, K33.

¹⁰⁵Atalay, 1986: 287.

¹⁰⁶Şahin, a.g.e. s.81.

¹⁰⁷Şahin, a.g.e. s.81.

¹⁰⁸K7, K8, K9, K12, K13, K21, K27, K33.

¹⁰⁹K8, K9, K12, K13, K33.

atmıştır. K8 nolu stelde, kline önündeki çocuk figürü ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Tunika ve manto giymiş figürün sağ kolu kumaş altından göğüs üzerinde mantoya sarılıdır. Sol eli ise kumaş katlarını tutmaktadır. K9 nolu stelde, önündeki çocuk ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Tunika ve manto giymiştir. Sağ kolu kumaş altından göğüs üzerinde mantoya sarılıdır. Sol eli mantosu altında, sol bacağı yanından aşağı uzanmaktadır. K13 ve K33 nolu stellerdeki çocuk figürü oturuyor şekilde işlenmiş olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır. Klinede oturmakta olan gencin sağ kolu mantonun uçlarını göğüs üzerinde gerdirmiş, sol kolu ise diz üzerinde mantonun kenarını tutmaktadır. Bu hali ile Dioskurides tipini yansıtmaktadır.

K21 nolu stel parçasında, kline önünde belden yukarı kısmı sağlam kalan erkek çocuk vardır. Figür ayakta ve cepheden tasvir edilmiştir. Tunika ve manto giymiştir. Figürün kolları kırık olduğu için görünmemektedir. Figür tipi hakkında yorum yapamayız. K27 nolu steldeki çocuk figürü tunika ve manto giyip, dioskurides tipinin varyasyonu biçiminde betimlenmiştir. Sol kol göğüs hizasında mantonun kenarını tutarken sağ kol sağ dizin yanına uzanmış şekilde tasvir edilmiştir.

3.3.2.Kız

Çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 3 örmekte¹¹⁰ kız çocuk figürü işlenmiştir. K10 nolu stelde sahnenin ortasında kline önünde betimlenen kız çocuk ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Khiton üzerine başını örten himation giymiştir. Sağ kolu kumaş altından göğüs üzerinde, sol kolu kumaş katlarını tutar halde aşağı sarkar vaziyettedir. Bu hali ile dioskurides tipini yansıtmaktadır. K11 nolu stelde farklılık olarak iki tane çocuk yanyana betimlenmiştir. Bu stelde betimlenen kız çocukları sahnenin ortasında kline önünde ayakta ve cepheden betimlenmiştir. İki figür birbirinin kopyası şeklindedir. Khiton üzerine başını örten himation giymişlerdir. Sağ elleri kumaş altından göğüs üzerinde, sol elleri kumaş katlarını kaldırır vaziyettedir. İki figür de dioskurides tipinde işlenmişlerdir. K13 nolu stelde sahnenin en sağında kline önünde betimlenen kız çocuk figürü khiton üzerine himation giyip dioskurides tipinde işlenmişlerdir. Figür kısa boylu yapılp ayakta ve cepheden betimlenmiştir.

¹¹⁰K10, K11, K13.

3.4.HİZMETÇİ FİGÜRLERİ

Mezar stellerinde işlenen figürlerden biride hizmetçi figürleridir. Bu figürler ana figürlere eşlik etmektedir. Hizmetçi figürleri genellikle efendilerinin yanında, onlara ait eşyaları tutarken veya hizmete hazır bir şekilde bekler gibi betimlenmiştir. Bunların dışında hiçbir şey yapmadan, sağ köşeye dayanmış şekilde betimlenen hizmetçi figürlerine de rastlanır. Genel olarak stellerde kadının yanında kız, erkeğin yanında erkek hizmetçi vardır. Hizmetçi figürlerinin giysileri ve duruşları efendilerine benzese de, aralarındaki seviye farkını göstermek için boyutları küçük yapılmıştır. Bu figürler boyutları ve ana figürle bağlantıları sayesinde diğer figürlerden ayrılmaktadır.¹¹¹ Bu figürlerin giysileri kızlarda kısa kollu veya kolsuz uzun khiton, erkekler de ise kısa kollu kısa khiton şeklindedir¹¹².

Çalışmamıza konu olan 19 stelde¹¹³ hizmetçi figürü işlenmiştir. Bu steller içindeki 3 stelde¹¹⁴ ise birer hizmetçi figürü vardır. 13 stelde¹¹⁵ hizmetçi figürlerine rastlanmamıştır. K20 nolu stelin sağ yarısı ve K22 nolu stelin sol yarısı kırık olduğu için bu kısımlarda hizmetçi figürü olup olmadığı bilinmemektedir. Ancak iki stelde birer hizmetçinin olması kalan kısımda da hizmetçi figürü olabileceğini düşündürmektedir. K14 nolu stelin sol yarısı ve sağ alt köşesi kırık olduğu için hizmetçi figürlerinin varlığı hakkında yorum yapamayız. Hizmetçi figürlerinin olası yerleri kırıklara denk gelmektedir.

3.4.1.Erkek

Erkek hizmetçiler genellikle cepheden veya profilden işlenmiştir. Kısa khiton giyip, daha çok klinenin başucunda stelin sağ tarafında yer alırlar. Kollardan biri çenenin altında diğeri de karın üzerinde bağlanmış şekilde, bacakları açık veya birbirini üzerinde çapraz atılmış olarak betimlenirler. Bunların dışında hiçbir şey yapmadan, sağ köşeye dayanmış şekilde betimlenen hizmetçi figürlerine de rastlanır.

3.4.2.Kız

Kız hizmetçilerin büyük çoğunluğu 4/3 profilden verilmiştir. Bu figürler genelde ayakları iki yana açık halde sağ ya da sol bacak üzerinde dururlar. Kollardan

¹¹¹Şahin, a.g.e. s.62.

¹¹²Şahin, a.g.e. s.82.

¹¹³K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K11, K12,K15, K17, K20, K26, K31, K32, K33.

¹¹⁴K7 K31.

¹¹⁵K10, K13, K16, K18, K19, K21, K23, K24, K25, K27, K28, K29, K30.

biri çenenin altında diğeri de karın üzerinde bağlanmış şekilde dururlar. Kadın hizmetçiler oturan kadınların ya arkasında ya da yanında yer alırlar.

Dört stelde¹¹⁶ kız hizmetçiler ellerinde efendilerine ait nesnelere tutmaktadır. Bunlar mezar sahibine ait kalathos, pyxis, mücevher kutusu, gibi nesnelere olabilir ancak stellerimizin çoğunun yıpranmış olmasından dolayı ne tuttıkları tam olarak belirlenememiştir.¹¹⁷

K6 nolu steldeki hizmetçi kız ayakta ve profilden betimlenmiştir. Uzun tunika giymiş olan hizmetçi kız sola dönük şekilde sahnenin ortasındaki tahtın hemen arkasındadır. Efendisine ait olan eşyayı tutmaktadır. Stelde betimlenen çocuk figürüne göre daha uzun boyludur. Elinde efendisine ait eşya tuttuğu için bu figürün hizmetçi olduğunu söyleyebiliriz.

K7 nolu stelde sahnenin en sağında alt köşede betimlenen hizmetçi kız uzun tunika giymiştir. 4/3 profilden verilmiş bu figür şematik olarak betimlenmiştir. Genel olarak kadının yanında kadın hizmetçi vardır ancak bu steldeki hizmetçi figürü klinenin en sağında yer almaktadır. K31 nolu stelde sahnenin en solunda atın arkasında betimlenen hizmetçi kız vardır. İki eli ile göğüs hizasında rulo tutar. Saçları kıvrıkcık yapılmıştır.

3.5.SEYİS FİGÜRLERİ

K31 nolu stelde sahnenin en sağında 4/3'lük bir dönüşle bir seyis figürü betimlenmiştir. Figür sağ kolu ile sağ tarafında bulunan atın dizginlerini tutmaktadır. Bu hareketi ile sol bacağı havada hareket eder şekilde betimlenmiş atı durdurmaktadır. Figür kısa khiton giymekte ve vücut ağırlığı sol bacağı üzerine verilmiştir. Sağ bacağı ileri uzatmaktadır.

¹¹⁶K5, K31, K33.

¹¹⁷Şahin, a.g.e. s.82

3.6.HAYVAN FİGÜRLERİ

3.6.1.Yılan

Antik dönemde, yılan, kült ve bereket sembolü olarak bilinmektedir. Genellikle Dionysos, Athena ve Asklepios gibi tanrı ve tanrıçalarla ilişkilendirilir.¹¹⁸ K30 nolu stelde betimlenen yılan, sahnenin sağında betimlenen ağaca sarılı şekilde işlenmiştir. Yılan, çoğunlukla ağaç veya altar ile birlikte kullanılmaktadır. Yılan motifi kithonik sembol olmakla birlikte ağaca dolanmış halde heroik bir sembol de taşımaktadır. Bu yönüyle ölüyü kahramanlaştırmak için tasvir edilen bir motiftir¹¹⁹.

3.6.2.Köpek

Köpek insanoğlunun koruyucusu ve avda yardımcısıdır. Bu yüzden mezar stellerinde en sadık arkadaş olarak karşımıza çıkar¹²⁰. İncelenen steller içerisinde köpek betimi iki stelde¹²¹ vardır. K26 nolu stelde betimlenen köpek figürü sahnenin ortasına yakın kısımda, ayakta dioskurides tipinde betimlenmiş erkek figürünün yanında oturur vaziyette betimlenmiştir. Mezar stellerinde efendilerinin yanında betimlenen köpek figürü, soyluluğun bir sembolü olarak görülmektedir.¹²² K30 nolu stelde betimlenen köpek figürü, sahnenin merkezinde ve şematik olarak betimlenmiştir.

3.6.3.At

At figürü Ege dünyasında sık olarak kullanılan bir figürdür. Bu figür genellikle heroslara ait mezar stellerinde görülür. Bu stellerde kahraman , at ve seyis birlikte betimlenmiştir. Betimlenen at sahibinin savaşçı yönünü ve gücünü ifade etmektedir.¹²³ İncelenen steller içerisinde at betimi iki stelde¹²⁴ vardır. K30 nolu stelde betimlenen at figürü, sahnenin merkezinde ve şaha kalkmış şekilde betimlenmiştir. Karşısındaki ağaca doğru hamle yapmaktadır. K31 nolu stelde betimlenen at figürü, sahnenin merkezinde ve sol ön ayağı havaya kalkmış şekilde

¹¹⁸Şenay Arifzade, İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Attik Steller, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.25.

¹¹⁹Pfuhl, Möbius, Cilt I, s.46.

¹²⁰Arifzade, a.g.e, s.24.

¹²¹K26, K30.

¹²²Doğanay, 2009: 160

¹²³Arifzade, a.g.e, s.24.

¹²⁴K30, K31.

betimlenmiştir. Yeleleri düzgün taranmış şekilde tasvir edilmiştir. Yularını, önünde betimlenmiş bir seyis tutmaktadır.

3.6.4.Domuz

Mezar Stellerinde betimlenen av hayvanları genellikle yaban domuzu ve geyiktir. Bu stellerdeki domuz betimi genellikle büyük ve iri işlenmiştir. Bunun sebebi avcıların yırtıcı bir avla baş edebildiklerin gösterip avcının güç ve kuvvetini vurgulamaktır.¹²⁵ K30 nolu stelde betimlenen domuz figürü, sahnenin sağındaki ağacın dibinde ve şematik olarak betimlenmiştir.

¹²⁵Koçdağ, 2019: 37.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.KONULAR VE KOMPOZİSYON ŞEMALARI

4.1.KONULAR

4.1.1. Ölünün Tek Başına veya Yakını İle Betimi

Steller üzerindeki sahneler ile yazıt arasındaki kompozisyon bütünlüğü, konuların sınıflandırması için önemlidir. Stel, önceden hazırlanmışsa işlenen tema genelde ölünün günlük yaşantısından alınan sahnelerdir. Diphrosta tek başına oturan veya klinede uzanmış kişi genelde ölen kişidir ve yakınları, kişisel eşyaları ve hizmetkârlarıyla betimlenir. Stellerde işlenen çocuklar sevdikleri hayvanlarla oynarken, gençler ise ellerinde çelenk, meşale gibi sembollerle betimlenmiştir. Çoğu stelde meslek ve cinsiyet ayrımını gösteren objeler yer almaktadır.¹²⁶

Çalışmamıza konu olan 12 stelde ölen kişi tek başına¹²⁷ veya bir yakını¹²⁸ ile betimlenmiştir. K6 nolu stelde sahnede, stel sahibi olan kadın taht üzerinde sola dönük bir şekilde oturmaktadır¹²⁹. Sol eli karın üzerinde, sağ eli ise karşısındaki çocuktan bir eşya alır vaziyette betimlenmiştir.

K15 nolu stelde kemerli niş şeklindeki sahnede betimlen kadın figürü khiton üzerine manto giyimlidir¹³⁰. Figürün sağ kolu manto altından sarılmakta ve sol kolu kalça hizasında mantonun uçlarını tutmaktadır. Figürün sağ dizi hafifçe bükük ve taşıyıcı bacak sol bacaktır.

K16 nolu stelde sahnede bir erkek ve bir kadın figürleri yer almaktadır. Yazıttan anladığımız bu figürler karı-kocadır¹³¹. Erkek figürün yaşı yazıtta belirtilmiştir ancak kadının yaşı okunamamaktadır. Kadın figürün sol kolu manto altından sarılmakta ve sağ kol kalça hizasında serbest bırakılmıştır. Erkek figürün sağ kolu tamamen manto altında kalmış ve göğüs hizasından daha yukarıda işlenmiştir. Sol kol ise kalça hizasından serbest bırakılmıştır.

¹²⁶Yıldırım, 2014: 15

¹²⁷ K15, K23, K24, K25, K28, K29, K30, K31.

¹²⁸K16, K26, K27.

¹²⁹ Yazıtta göre mezar saibi 'Tyudarikhos'un kızı ---'dır.

¹³⁰ Yazıtta göre mezar saibi 'Metrodoros kızı Tyche'dir.

¹³¹ '---- oğlu Komeniskos, 50 yaşında. Karısı Kale ---- yaşında.'

K23 nolu stelde kemerli niş şeklindeki sahnede betimlen erkek figürü ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Khiton üzerine manto giyimlidir. Figürün sağ kolu manto altından sarılmakta ve sol kol kalça hizasında mantonun uçlarını tutmaktadır. Figür kısa saçlı yapılmış ve sol bacağı üzerinde durmaktadır. Sağ bacağı ise hafif ileri atılmıştır. Yazıtta figürün yaşı da belirtilmiştir.¹³²

K24 nolu stelde kemerli niş şeklindeki sahnede betimlen erkek figürü khiton üzerine manto giyimlidir¹³³. Ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Figürün sağ kolu manto altından sarılmakta ve sol kol bacak hizasında mantonun uçlarını tutmaktadır. Figür kısa saçlı yapılmış ve hafif sola bakmaktadır.

K25 nolu stelde kemerli niş şeklindeki sahnede betimlen kadın figürü tunik ve başını örten himation giymiştir¹³⁴. Sol kolu kumaş katları altında iken sağ eli çenesinin yanından himationun kenarını tutmaktadır. Bu hali ile Pudicita safueia tipinin ayakta işlenmiş bir örneğidir. Ayakta ve cepheden betimlenen kadın figürün saçları ortadan ikiye ayrılmıştır.

K26 nolu mezar stelinde ayakta ve cepheden tasvir edilmiş üç figür vardır. Figürlerden en soldaki kadın diğerleri erkektir.¹³⁵ Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ eli göğsündedir. Erkek figürler de aynı tarzda işlenmiştir. Khiton ve manto giymişlerdir. Sağ kol manto altından sarılmakta ve sol kol bacak hizasında mantonun uçlarını tutmaktadır. Ortadaki erkeğin taşıyıcı bacağı sağ iken, sağdaki erkeğin taşıyıcı bacağı sol bacağıdır.

K27 nolu stelin sağ kısmı kırıktır. Steldeki sahnede üç kadın figür ve bir çocuk figürü işlenmiştir. Kadın figürler khiton ve himation giyimlidir. Ayakta betimlenmiş bu figürlerin hepsinin başı sağ tarafa bakmaktadır. En soldaki kadın figürün saçları alın ve şakakları üzerinde üç kademeli olarak düzenlenip arkada topuz yapılmıştır. Kadın figürün sağ kolu manto altında sarılı iken sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutmaktadır. Ortadaki kadın sağdaki kadının dirseğini tutmaktadır. Soldaki kadın kırıkta dolay görünmemektedir. Ancak soldaki kadınla aynı vaziyette durması

¹³² ‘*Gauros oğlu Menophilos, beş sene yaşadı.*’

¹³³Yazıtta göre mezar saibi ‘*Aniketos oğlu Aniketos*’tur.

¹³⁴Yazıtta okunan ‘---*stenon*’ bir kadın ismidir.

¹³⁵En soldaki ‘*Philoxeros kızı Gykea*’, ortadaki ‘*Philoxeros kızı Arkeso*’, en sağdaki ‘-----*Kleonikos*’.

muhtemeldir. Erkek çocuk tunika ve manto giymiştir. Sağ kolu serbest olup sol eli ile kumaş katlarını tutmaktadır.

K28 ve K29 nolu stellerde, betimlenen erkek figürleri birbirine çok benzemektedir. Her iki figürde ayakta cepheden betimlenmiştir. Başları hafif sola bakmaktadır. İki figürde de sağ kol manto altından sarılmakta ve sol kol kalça hizasında mantonun uçlarını serbest bırakmıştır. K28 nolu stelde yazıt yoktur.

K30 nolu stelde betimlenen süvari figürü kısa saçlı ve sakalsız işlenmiştir. Sağ profilden verilen bu figür kısa tunik giymiştir. Omzundaki chlamis rüzgarla dalgalanmış şekilde işlenmiştir. Sağ kolunu mızrak fırlatır şekilde kaldırmış karşısındaki ağaca doğru hamle yapmaktadır. En sağdaki ağaca bir yılan dolanıp başını yaprakların arasından uzatmaktadır. Ağacın dibindeki yaban domuzunun avlandığı bu stelde süvarinin elinde mızrak yoktur.

K31 nolu stelde betimlenen erkek figürü ayakta ve cepheden betimlenmiştir.¹³⁶ Tunik ve manto giymiş bu figür sakalsız ve kıvrıkcık saçlı işlenmiştir. Kumaş katları altından göğüs hizasında birleştirdiği iki eliyle rulo tutmaktadır. Figürün başı kabartma alanın üst kenarına değmektedir.

4.1.2. Cenaze Ziyafeti

Çalışmamıza konu olan stellerin 21 tanesinde¹³⁷ ölü yemeği sahnesi işlenmiştir. Bu sahnede sağda klinede yatar şekildeki erkek, genelde sol köşede diphras yada klineye oturmuş kadın, kline önünde yemek masası ve kenarlarda hizmetçiler betimlenmiştir. Byzantion mezar stellerinde çoğunlukla cenaze ziyafet sahnesi işlenmiştir. Bu sahnede kline üzerinde yarı uzanmış halde erkeğin elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatması hem Byzantion hemde Grekoromen atölyelerinde işlenen bir sahnedir. Bu atölyeler MÖ 4. ve MS 3.yy arasında faaliyet göstermiştir¹³⁸.

Ölü yemeğinin tasvir edildiği bu stellere antik dünyanın neredeyse her yerinde rastlanır. Ancak bu stellerin en eski örnekleri Anadolu ve Ege adalarında görülür ve motifin kökeninin doğudur¹³⁹. Doğunun uzanarak yemek yemesi ile batıda ölen kişinin kendini tanrılara özgü duruşla betimleyerek kahramanlaştırma geleneği,

¹³⁶ Yazıtta göre mezar saibi 'Marcus Antonius Fronto'dur.

¹³⁷K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14,K17, K18, K19, K20, K21, K32, K33.

¹³⁸Arifzade, a.g.e, s.3-4.

¹³⁹ Fıratlı, a.g.m, s.282.

cenaze yemeği sahnesinin kompozisyonunu oluşturur.¹⁴⁰ Fıratlıya göre, ölü yemeği sahnesi daha çok Byzantion çevresi ile Marmara'nın Kuzeybatı tarafı ve Batı Karadeniz'de Varna çevresi için karakteristik bir sahnedir¹⁴¹.

Siyah figürlü Atina vazolarında da ziyafet sahnesi işlenmiştir. Siana kase ressamlarından (MÖ 575–550) biri olan C Ressamı boyadığı bir kasenin ağız kenarında ziyafet sahnesini işlemiştir¹⁴². Figürler iki ayrı kline üzerinde yatar pozisyonda betimlenmiştir. İki klinenin de önünde düz masalar vardır ve bu masaların üzerinde yiyecekler betimlenmiştir. Kırmızı figürü ilk kullananlardan biri olan Andokides Ressamının A tipi karınlı amphorasında himation giymiş figürler, klinenin üzerinde yarı yatar durumda betimlenmiştir¹⁴³. Klinenin ön tarafında, üzerine yiyeceklerin konduğu düz masalar işlenmiştir. Siyah figür tekniğinde kline üzerinde uzanan Herakles sağ elinde kantharos tutar. Sağ tarafta çıplak betimlenmiş saki, Herakles'e içki sunma hazırlığındadır.

Cenaze ziyafeti sahnesi çalıştığımız steller içerisinde 17 stel¹⁴⁴ ve 4 stel¹⁴⁵ parçasında işlenmiştir. Kompozisyon şeması açısından stellerde dokuz farklı sahnesi vardır. Sağda klinede üzerinde yarı uzanmış şekilde erkek, sol köşede diphros yada klineye oturmuş kadın, kline önünde yemek masası ve kenarlarda hizmetçilerin bulunduğu Tip I¹⁴⁶ en genel şemadır. Tip II¹⁴⁷,de genel şemaya ek olarak sahne ortasında bir erkek çocuk betimlenmiştir. Bu yönü ile, Tip I'den ayrılır. Tip III¹⁴⁸,de, genel şemaya ek olarak sahne ortasında klinede oturan bir kadın ve klinenin önünde bir erkek çocuk betimlenmiştir. Bu yönü ile Tip I'den ayrılır. Tip IV¹⁴⁹,te erkek hizmetçinin işlenmeyişi ve kız hizmetçinin sağ alt köşede işlenmesi ile Tip II'den ayrılmaktadır. Tip V¹⁵⁰, sahne ortasında betimlenen iki kız çocuk ile Tip I'den ayrılmaktadır. Tip VI¹⁵¹ ise Tip I'den hizmetçilerin işlenmeyişi ve sahne ortasında

¹⁴⁰ Canlı, 2015: 19.

¹⁴¹ Fıratlı, a.g.m, s.284

¹⁴² John Boardman, Siyah Figürlü Atina Vazoları, İstanbul, Homer Kitapevi, s.31–32. Fig. 36

¹⁴³ Boardman, a.g.e, s.105. Fig.161, 161.2

¹⁴⁴ K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K17, K18, K19, K32, K33.

¹⁴⁵ K14, K20, K21.

¹⁴⁶ Lev. I, Lev. II, Lev. III, Lev. IV, Lev. V, Lev. XVII, Lev. XXXII.

¹⁴⁷ Lev. VIII, Lev. IX, Lev. XXXIII.

¹⁴⁸ Lev. XII.

¹⁴⁹ Lev. VII.

¹⁵⁰ Lev. XI.

¹⁵¹ Lev. X.

betimlenen kız çocuk ile ayrılmaktadır. Tip VII¹⁵², de klinede yarı uzanmış erkek, sol köşede diphrosa oturmuş kadın işlenmiştir. Burada hizmetçi figürleri işlenmemiştir. Bu yönü ile Tip I'den ayrılmaktadır. Tip VIII¹⁵³, klinede uzanan figür sayısı ile Tip VII'den ayrılmaktadır. Bu stelde klinede iki erkek uzanmaktadır. Hizmetçi figürlerine bu stelde de rastlanmamaktadır. Tip IX¹⁵⁴, da mezar stellerinde görülen genel şema değişmiştir. Sahne ortasında klinede oturmuş erkek çocuk ve sağ alt köşede kız çocuk betimlenmiştir. Bu stelde hizmetçi figürlerine rastlanmamıştır. Bu yönüyle Tip I'den ayrılmaktadır.

K14 nolu stel parçasında sağda kline üzerinde yatan bir erkek figür betimlenmiştir. Yüzü sakalsız ve cepheden betimlenmiş erkek figür tunik ve manto giymiştir. Manto sol omzunu ve bacaklarını örtmektedir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kap tutmaktadır. Sağ kolunu öne dizleri üzerine doğru uzatmıştır. Kırıktan dolayı başka figür görülmemektedir. Ancak bu hali ile işlenen konunun cenaze ziyafeti olduğu anlaşılmaktadır.

K20 nolu stel parçasının sağ yarısı kırıktır. Sol kısımda diphros üzerinde oturan bir kadın ve sahnenin merkezinde ayakta bir erkek figür betimlenmiştir.¹⁵⁵ Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eli ile çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Klinenin önünde ayakta duran erkek figürün başı ve sol tarafı kırıktır. Sağ kolunun kumaş altından göğüs hizasına doğru uzandığı anlaşılmaktadır. Ayakta duran erkek figür ile solda oturan kadın arasında kalan alanda klinede yatan erkeğin manto ile örtülü ayağı görülmektedir. Bu hali ile işlenen konunun cenaze ziyafeti olduğu anlaşılmaktadır.

K21 nolu stel parçasının sol üst kısmı ve alt kısmı kırıktır. Sağ tarafta klinede yatan bir erkek ve en sağda erkek hizmetçi betimlemiştir. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta ve elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolu ile bir eşya (çelenk) tutmaktadır. Kline önünde belden yukarı kısmı sağlam kalan erkek çocuk, tunika ve manto giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Kırıktan dolayı çocuk figürün kolları görünmemektedir.

¹⁵² Lev. XVIII.

¹⁵³ Lev. XIX.

¹⁵⁴ Lev. XIII.

¹⁵⁵ Yazıtı göre stel saibi 'Aelia Iulia Caesonia'nın.....yaşında ölen manevi evladı, Zosimos'dur.

K22 nolu stel parçasının sol kısmı kırıktır. Sağda kline üzerinde yatan bir erkek ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi betimlenmiştir. Erkek figür sakallı ve cepheden betimlenmiştir. Tunik ve manto giymiştir. Sol dirseğini şişkin bir yastığa dayamaktadır. Sol eli kırıktan dolayı görünmemektedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Figürün ayakları kırıktan dolayı görünmemektedir.

4.1.3.El Sıkışma

Mezar stellerinde yaygın olarak kullanılan bu sahnede genel olarak figürler tokalaşmak için sağ ellerini birbirlerine uzatmaktadır. Bu sahne olasılıkla ölen kişinin yakınlarına veda etmesini ve öbür dünyaya göçünü simgelemektedir.¹⁵⁶ Pful-möbius bu tipi 'ayakta duran ya da el sıkışan kadın ve erkekler' olarak tanımlar.¹⁵⁷ Ancak bu sahne konusunda farklı düşünceler vardır. Sahnelerin bu dünyada mı yoksa öbür dünyada mı geçtiği bilinmemektedir. Aynı şekilde betimlenen figürlerin ölenler mi yoksa yaşayanlar mı olduğu da bilinmemektedir.¹⁵⁸

MÖ. 5.yydan itibaren vazolar üzerinde, pişmiş toprak heykelciklerde ve mezar anıtlarında¹⁵⁹ görülen bu sahne klasik dönemden sonra çok sık görülür¹⁶⁰. Klasik Dönem ressamlarından Akhilleus Ressamı'na ait bir Stamnos¹⁶¹ üzerinde de tasvir edilmiştir. Stamnos üzerinde, ayakta ve sağ profilden verilmiş erkek, khiton üzerine himation giymiştir. Karşısındaki asker ile vedalaşır şekilde betimlenmiştir.

Mezar stellerinde, işlenen tokalaşma sahnesi birçok anlam ifade etmektedir. Bu anlamların başında el sıkışarak aynı konumda olduğunu ifade etme, veda, ayrılık, ailenin birliğini ve aile üyeleri arasındaki bağlılığını temsil etmektedir. Yakınlarının ölen kişiye veda etmesinin yanı sıra, ailede daha önceden ölen kişilerin yanına gelişinin bir karşılaması anlamında da yorumlanabilir. El sıkışma motifi, mezar stellerinde figürler arasındaki ilişkiyi ifade etmenin en uygun şeklidir. Böylece mezar stellerinde hem Hellenistik Dönemde hemde Roma Döneminde kullanılmaya devam etmektedir¹⁶².

¹⁵⁶Saraçoğlu, a.g.e,s.43.

¹⁵⁷Pfuhl, Möbius, Cilt I, s.125.

¹⁵⁸Saraçoğlu, a.g.e,s.43.

¹⁵⁹Neumann, 1965: 128.

¹⁶⁰Pfuhl, Möbius, Cilt I, s.44.

¹⁶¹ Boardman, 1997: 66, Res. 115

¹⁶²Canlı, 2015: 36.

Çalışılan steller içerisinde sadece K33 nolu stelde tokalaşma sahnesi işlenmiştir. Katlı steller grubunda ele aldığımız bu stelin üst kısımdaki kabartma alanında sahnenin ortasında genç bir erkek figür betimlenmiştir. Sahnenin solunda diphros üzerinde oturan khiton ve başını örten himation giymiş kadın figür, sol eliyle çene hizasından başını örten himationun kenarını tutarken, kucağı üzerinde duran sağ eli ile sahnenin ortasındaki erkekle tokalaşmaktadır. Ayakta duran genç çocuk khiton ve manto giyimlidir. Cepheden tasvir edilmiştir ancak başı hafif sağa dönüktür. Sol eli mantosunun altında, sol bacağı yanından aşağı uzanmaktadır. Sağ eli ile karşısında oturan kadınla tokalaşmaktadır.

4.2.KOMPOZİSYON ŞEMALARI

4.2.1.Tek Figürlü Sahneler

1. Klinede sağda yatan erkek (Lev. XIV)
2. Ayakta cepheden erkek (Lev. XXIII)
3. Ayakta cepheden erkek (Lev. XXIV)
4. Ayakta cepheden kadın (Lev. XXV)
5. Ayakta cepheden erkek (Lev. XXVIII)
6. Ayakta cepheden erkek (Lev. XXIX)

4.2.2.Çok Figürlü Sahneler

1. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. I)
2. Sağda kline üzerinde yatan erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. II)
3. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. III)
4. Sağda kline üzerinde yatan erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. IV)
5. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. V)
6. Ortada oturan kadın, solda bir erkek, sağda bir kız hizmetçi (Lev. VI)
7. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada oturan erkek çocuk, sağ alt köşede kız hizmetçi (Lev. VII)

8. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada ayakta erkek çocuk, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. VIII)
9. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada ayakta erkek çocuk, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. IX)
10. Sağda kline üzerinde yatan erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın, ortada ayakta kız çocuk (Lev. X)
11. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada ayakta iki kız çocuk, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. XI)
12. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada klinede oturan bir kadın ve ayakta erkek çocuk, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. XII)
13. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada klinede oturan erkek çocuk, sağ alt köşede kız çocuk (Lev. XIII)
14. Ayakta cepheden kadın, sağ ve sol köşede iki hizmetçi kız (Lev. XV)
15. Ayakta cepheden erkek ve kadın (Lev. XVI)
16. Sağda kline üzerinde yatan erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. XVII)
17. Sağda kline üzerinde yatan erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın, sahnenin altında sabana koşulu iki öküz (Lev. XVIII)
18. Sağda kline üzerinde yatan iki erkek, solda diphros üzerinde oturan kadın (Lev. XIX)
19. Solda diphros üzerinde oturan kadın, ortada klinede oturan bir kadın, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. XX)
20. Sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada ayakta erkek çocuk (Lev. XXI)
21. Sağda kline üzerinde yatan erkek, sağ alt köşede erkek hizmetçi (Lev. XXII)
22. Ayakta bir kadın ve iki erkek, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi, ortada bir köpek (Lev. XXVI)
23. Ayakta üç kadın ve bir erkek çocuk (Lev. XXVII)
24. Ortada bir at ve üstünde süvari (Lev. XXX)
25. Ortada bir at ve erkek, sağ alt köşede seyis, sol üstte hizmetçi kız (Lev. XXXI)

26. Solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi, alt sahnede: iki çift öküz ve iki erkek (Lev. XXXII)
27. Solda diphros üzerinde oturan kadın, ortada genç bir erkek, sol alt köşede kız hizmetçi, sağ alt köşede erkek hizmetçi, alt sahnede: solda diphros üzerinde oturan kadın, sağda kline üzerinde yatan erkek, ortada klinede oturan erkek çocuk, sağ alt köşede erkek hizmetçi, sol alt köşede kız hizmetçi (Lev. XXXIII).

4.3. DEĞERLENDİRME

Çalışmamız kapsamında, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen 33 mezar steli tipolojik, kronolojik ve ikonografik açıdan incelenmiştir. Stellerin bir kısmı depoda korunmaktadır, bir kısmında teşhirde sergilenmektedir. Stellerin yapımında mermer kullanılmıştır. Sadece K16 nolu stel köfeki taşından yapılmıştır.

Konumuzu oluşturan steller tipolojik olarak; üçgen alınlıklı, alınlıksız ve katlı olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu kapsamda üçgen alınlıklı steller 16, alınlıksız steller 15 ve katlı steller 2 adettir. Alınlıksız stellerin üretiminin de Byzantion kentinde çok tercih edildiğini söyleyebiliriz.

Tipolojik olarak değerlendirdiğimiz stellerin bazılarının bezeme alanlarının niş şeklinde yapılmış olduğunu gördük. 33 mezar stelinden 6 stelin¹⁶³ bezeme alanı kemer niş şeklinde yapılmıştır. K1, K15, K16 nolu steller üçgen alınlık stel grubuna girerken K23, K24, K25 nolu steller alınlıksız stel grubuna girmektedir. Kemer niş şeklinde bezeme alanına sahip stellerde genellikle ölen kişi tek başına veya yakını ile betimlenmiştir. K15, K23, K24, K25 nolu stellerde ayakta ve cepeden tek kadın figürü betimlenmiştir. K16 nolu stelde ise ayakta ve cepeden karı koca betimlenmiştir. Kemer niş şeklinde bezeme alanına sahip K1 nolu stelde cenaze ziyafet sahnesi betimlenmiştir. Bu stel cenaze ziyafet sahnesinin kemer niş içinde betimlendiği tek örnektir.

Bezeme alanında, kadın, erkek, çocuk ve hayvan figürleri betimlenmiştir. Bu figürler tek başlarına, çift olarak veya aile oluşturacak şekilde betimlenmiştir. Figürler, genellikle khiton üzerine manto giyimlidir. Kadın figürlerinde ki manto,

¹⁶³K1, K15, K16, K23, K24, 25.

saçın ön kısmını açıkta bırakacak şekilde örtülüdür. Erkek, kadın ve çocuk figürleri genelde Palliatus tipinde betimlenmiştir. Bu tipte; sağ kol dirsekten bükülmüş ve kıyafet içinden sol göğüs üzerine uzanmaktadır. Sol el ise sol bacak üzerinden aşağı inen elbise kıvrımlarını tutmaktadır. Figürlerdeki hareketler kısıtlanmış ve kıvrımlar daha şematize işlenmiştir. Figürler stil açısından özellikle Isauria kökenli eserlerle benzerlik göstermektedir.

Çalışma kapsamımızdaki stelleri incelediğimizde bazıları aynı elden çıkmış gibi benzerlik göstermektedir. Bu durumun sebebini öğrenmek için stelleri buluntu yerlerine göre ayırdık. Tez kapsamındaki 33 stelden 11 tanesi Beyazıt, 2 tanesi Şehzadebaşı, 2 tanesi Büyük Çekmece, 2 tanesi Bakırköy, 2 tanesi Çemberlitaş'ta bulunmuştur. 2 mezar stelinin buluntu yeri bilinmemektedir. Kaynağı bilinmeyen steller yakın çevrede bulunmuş olmalıdır. 12 mezar steli ise tekil halde olup farklı bölgelerde bulunmuştur. Steller arasında zaman farkı olmasına rağmen aynı bölgede ele geçen steller arasında figür tipleri ve kompozisyon açısından benzerlik göze çarpmaktadır. Buda mezar steli yapımında bir devamlılığın olduğunu ve eserlerimizin seri üretim şeklinde üretilmiş olabileceğini desteklemektedir. Steller arasındaki benzerliği oluşturan ana unsur stellerin kompozisyonudur. Figürlerin duruşları ve tipleri bu kompozisyonu oluşturmaktadır. Benzer figür tipleri, duruşları ve kompozisyonun benzerliği stel yapımındaki devamlılığı göstermektedir. 33 mezar stelinden çoğu kompozisyon, figür tipleri, işleniş şekilleri gibi yapısal özellikler açıdan benzerdir. Bu da stellerin aynı atölyeden çıkmış ve bölgeler arası etkileşimin kuvvetli olabileceğini göstermektedir.

Stelleri tarihlendirirken sadece tipoloji üzerinden yorum yapmanın eksik olacağını düşündüğümüz için, hem tipoloji hemde figür tiplerinden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır. Karşılaştırma yaptığımız steller genellikle Miletopolis, Smyrna, Bthynia ve Kyzikos kökenlidir. Stellerin müzede teşhir edilmesinden kaynaklı aşınmalar eserleri tarihlendirmede zorluk çıkarmaktadır. Ancak çalışmamıza konu olan steller Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenmektedir.

Epigrafik eserlerde yazıtın tarihlendirilmesi önemli yer tutmaktadır. Yazıtların kesin tarihini bulmak zordur bu yüzden dönem olarak geniş bir aralık verilmesi daha uygundur. Epigrafik eserlerin tarihlendirilmesinde eserin buluntu yeri, yazıtta belirtilen tarih, tarihi olay, kişi ismi ve yazıttaki harf karakterleri başlıca kriterlerdir.

A harfinin ortasındaki çizginin kırık yapılması, N harfinin orta çizgisinin kavisli olması, sigma Σ harfinin 'C' şeklinde yazılması, epsilon E harfinin 'ε' şeklinde yazılması, Pi harfinin 'π' şeklinde gösterilmesi ve omega Ω harfinin 'ω' şeklinde yazılması ve mü M harfinin farklı işleniş şekilleri Roma Döneminde görülmektedir.¹⁶⁴

Mezarın kime ait olduğunu veya kim için yapıldığını genel olarak yazıtlardan anlamak mümkündür. Yazıtlardan edinilen bilgiler ışığında stellerden 10 örnek¹⁶⁵ kadın mezar steli, 12 örnek¹⁶⁶ erkek mezar stelidir. 6 örnekte¹⁶⁷ yazıt bulunmamaktadır. Cenaze ziyafet konulu K22 nolu stel parçasında yazıtın büyük kısmı kırıktır. Kalan kısımda selam yazmaktadır. İki erkek ve bir kadının betimlendiği K26 nolu steldeki ebevyn ismi aynıdır. Buda stelin bir aile steli olduğunu işaret etmektedir. Karı-kocanın isimlerinin okunduğu K16 nolu stel bir çifte aittir. Cenaze ziyafet konulu K19 nolu stelde klinede iki erkek uzanmaktadır. İki kişiye ait olduğu düşünülen stelde bir erkek ve bir kadın ismi vardır. Ancak kadın ismi tam okunamamaktadır. K29 nolu stel parçasında en sağda ayakta, dioskurides tipinde bir erkek cepheden betimlenmiştir. Stelin sol üst ve alt kısmı kırık olduğu için yazıtından geriye iki tane alpha harfi kalmıştır. Stelin kırık kısmında başka figürler de işlenmiş olabilir. Hem yazıtın eksik olması hemde başka figürlerin olma ihtimali stelin kime ait olduğunu belirlememizde güçlük yaratmaktadır. 7 stelde¹⁶⁸ figürlerin yaşları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

¹⁶⁴Malay, 1987: 27-33.

¹⁶⁵K1, K2, K3, K5, K10, K11, K12, K15, K25.

¹⁶⁶K4, K7, K8, K9, K17, K18, K20, K21, K23, K24, K31, K33.

¹⁶⁷K13, K14, 27, K28, K30, K32.

¹⁶⁸K7, K8, K9, K16, K18, K19, K23.

SONUÇ

İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yer alan 33 mezar stelinin, stel tipleri, figür tipleri incelenmiş ve tarihlendirmesi yapılmıştır. Stel tipleri alınlıklı, alınlıksız ve katlı olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Üçgen alınlıklı ve alınlıksız stellerin sayıları birbirine çok yakındır. Üç stel tipindeki en az örnek katlı stellere aittir. Üçgen alınlıklı stellerde ki akroterler kaba ve düzensiz yapıp sonradan eklenmiş izlenimi vermektedir. Alınlıkta işlenen çiçek görünümlü rozet bezemesi K16 ve K13 nolu stelde karşımıza çıkmaktadır. Alınlıksız stellerde özensiz işçilik söz konusudur. Stellerde genel olarak aşağıdan yukarıya doğru daralma görülmektedir.

Çalıştığımız stellerden iki tanesi katlı steldir. K32 nolu stelde ilk alanda cenaze ziyafet sahnesi, ikinci alanda ise çift sürme sahnesi yer almaktadır. Stelin büyük parça taştan yapılması mezar sahibinin sosyal statüsü hakkında bilgi vermektedir. Bölümler arasındaki paneller aynı boyutta yapılmamıştır. K33 nolu stelde ilk alanda tokalaşma sahnesi ikinci alanda ise cenaze ziyafet sahnesi yer almaktadır. Bu sahnede yer alan kişiler ölen kişinin ailesi ve hizmetçisi olmalıdır.

Steller üzerindeki figür tipleri; Erkek, Kadın, Çocuk, Hizmetçi, Seyis ve Hayvan Figürleri olmak üzere altı ana başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklar da kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır.

Erkek Figürleri adı altında yatan erkek, ayakta duran ve süvari figürleri ön plana çıkmaktadır. Çalışılan 33 stelin 21 tanesinde yatan erkek figürlerine yer verilmiştir ve bunların hepsi cenaze ziyafet sahnesindedir. K19 nolu stelde klinede yatan iki erkek vardır. En sağdaki erkek figürü elini önündeki erkeğin omzuna atmıştır. Diğer erkek ise elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Klinede iki veya daha çok kişinin yatmasına Byzantion haricinde Kyzikos stellerinde rastlandığı da zaten bilinmektedir. Yatan erkeğin klinede yarı uzanmış şekilde sol elini dirsekten mindere yaslamış şekilde betimlenmesi bu tipin genel şemasıdır. Figürler genelde sağ elleri ile karşısındaki kadına çelenk uzatır, sol ellerinde ise kase tutarlar. Figürler kısa kollu khiton üzerine beline kadar himation giyer ve figürlerin vücudunun sağ üst yarısı açıktadır.

Ayakta duran erkek figürleri dioskurides tipinde işlenmiştir. Bu tip, çalışmamız kapsamındaki 6 örnekte¹⁶⁹ tespit edilmiştir. K16 nolu stelde sağ kol tamamen manto altında kalmış ve göğüs hizasından daha yukarıda işlenmiştir. K33 nolu stel dioskurides tipini yansıtsa da oturuyor şekilde işlenmiş olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır.

Süvari figürü sadece K30 nolu stelde betimlenmiştir. Alınlıksız steller içerisinde yer alan eser aşınmış durumdadır. Süvarinin yüzü anlaşılmamaktadır. Atın ön ayaklarının havada ve gergin oluşu hareket izlenimi vermektedir. Süvarinin pelerininin dalgalanmasından da hareketi anlayabiliriz.

Kadın Figürleri oturan kadın ve ayakta duran kadın figürleri olarak iki gruba ayrılmıştır. Oturan kadın figürleri grubunda pudicitia tipinde oturan kadınlar ve diğer oturan kadınlar ele alınmıştır. Pudicitia tipinde oturan kadınlar içerisinde 17 stelde¹⁷⁰ Pudicitia tipinin varyasyonu olan protoPudicita tipinde betimlenmiştir. Bu tipte, manto başı örtmesine rağmen, vücudun ön kısmını açık bırakmıştır. Kadınlar sağ ya da sol kollarını karın üzerinde tutar, diğer kol ise bundan destek alarak çenenin yanında veya başa kadar çekilen mantonun kenarından tutmaktadır. Bu tipe daha çok ölü yemeği sahneli stellerde rastlanmıştır.

Diğer oturan kadınlar başlığındaki K3 nolu stel, protoPudicita tipinin bir varyasyonunu oluşturmaktadır. ProtoPudicita tipinde sol kol çenenin sol tarafında mantonun kenarını tutarken K3 nolu stelde sol kol çenenin sağ tarafından omuza uzanmaktadır. Sağ kolun şekli ise değişmemektedir. K6 nolu stelde taht üzerinde oturan kadın figürü khiton üzerine himation giyimlidir. Oturan kadın figürünün sol kolu karın üzerine uzanmaktadır. Sağ kolu ise karşısındaki çocuğa uzanmaktadır. Bu hali ile pudicitia safueia¹⁷¹ tipinin bir varyasyonunu oluşturmaktadır. K12 nolu stelde klinede oturmakta olan kadının sağ kolu manto altında ve göğüs üzerinde verilerek dioskurides tipi yansıtılmaktadır. Oturur vaziyette olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır. K20 nolu stelde kline önünde ayakta betimlenen erkek figürün sağ

¹⁶⁹K16, K23, K24, K26, K28, K29.

¹⁷⁰K1, K2, K4, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K17, K18, K19, K20, K32, K33.

¹⁷¹Bu tipte, sol kol karın üzerinde iken sağ kol çenenin sağında ve mantonun kenarından tutmaktadır. Yaylalı 1979: s.37.

kolu manto altında verilmiştir. Ancak kırıktan dolayı figürün yarısı anlaşılmamaktadır. Dioskurides tipinde olması muhtemeldir.

Ayakta duran kadın figürleri 33 mezar stelinden 5 örnekte¹⁷² tespit edilmiştir. Bu tipte betimlenen figürler Dioskurides, Pudicitia Safueia ve Küçük Herculaneumlu Kız tipinde işlenmiştir. K16 nolu stelde sol kol manto altından sarılmakta ve sağ kol kalça hizasında serbest bırakılmıştır. Bu hali ile Dioskurides tipinin bir çeşidi olduğunu söylemek mümkündür. K16 ve K26 nolu steldeki kadın figürleri aynı tipteki erkek figürler ile birlikte verilmiştir. K25 nolu stelde ayakta ve cepheden betimlenen kadın figür Pudicitia Safueia tipinde verilmiştir. Kadın figürün saçları ortadan ayrılmış, khiton ve başını örten himation giymiştir. Sağ eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sol kol kumaş katları altında beli üzerinde durmaktadır. K27 nolu stelde en solda betimlenen kadın figür Küçük Herculaneumlu Kız tipinde verilmiştir. Kadın figürün saçı alın ve şakakları üzerinde üç kademeli olarak düzenlenmiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ kolu kumaş altından omuz hizasına uzanmaktadır.

Çalışmamız kapsamındaki 33 mezar stelinden 9 örnekte¹⁷³ erkek çocuk, 2 örnekte¹⁷⁴ kız çocuk figürü işlenmiştir. Çocuk figürleri giyimli ve cepheden betimlenmiştir. Çocuk figürleri büyükleri ile birlikte betimlenmiştir. Tek başına çocukların betimlendiği hiçbir örnek yoktur. K8, K9, K12, K13, K21 ve K33 nolu stellerdeki çocuk figürleri dioskurides tipinde betimlenmiştir. K27 nolu steldeki çocuk figürü dioskurides tipinin varyasyonu olan biçimde betimlenmiştir. Sol kol göğüs hizasında mantonun kenarını tutarken sağ kol sağ dizin yanına uzanmış şekilde verilmiştir. K7 nolu steldeki çocuk figürü kısa khiton giyimlidir. K6 nolu steldeki çocuk figürü manto giyimlidir ve kısa boylu betimlenmiştir. K13 ve K33 nolu stellerdeki çocuk figürü oturuyor şekilde işlenmiş olmasından dolayı diğerlerinden ayrılmaktadır. Klinede oturmakta olan gencin sağ kolu manto altında ve göğüs üzerinde verilerek Dioskurides tipini yansıtmaktadır. Kız çocuk figürleri dioskurides tipinde betimlenmiştir. K11 nolu stelde farklılık olarak iki tane çocuk yanyana betimlenmiştir.

¹⁷²K15, K16, K25, K26, K27.

¹⁷³K7, K8, K9, K12, K13, K21, K27, K33.

¹⁷⁴ K10, K11.

Hizmetçi figürleri genellikle sahibine ait eşyaları tutarken veya hizmete hazır bir şekilde bekler gibi betimlenmiştir. Bunların dışında hiçbir şey yapmadan, sağ köşeye dayanmış şekilde betimlenen hizmetçi figürlerine de rastlanır. Genel olarak kadının yanında kız, erkeğin yanında erkek hizmetçi vardır. Hizmetçi figürleri genellikle cepheden veya profilden verilmiştir. Bu figürlerin giysileri kızlarda kısa kollu veya kolsuz uzun khiton, erkekler de ise kısa kollu kısa khiton şeklindedir.

K31 nolu stelde sahnenin en sağında 4/3'lük bir dönüşle bir seyis figürü betimlenmiştir. Figür sağ kolu ile sağ tarafında bulunan atın dizginlerini tutmaktadır.

Figür kısa khiton giymekte ve vücut ağırlığını sol bacağı üzerine vermiştir. Sağ bacağını öne uzatmaktadır.

Stellerimizde dört çeşit hayvan figürü betimlenmiştir. Bunlar yılan, köpek, at ve domuzdur. K30 nolu stelde betimlenen yılan, sahnenin sağında betimlenen ağaca sarılı şekilde işlenmiştir. K26 nolu stelde betimlenen köpek figürü erkek figürün yanında oturur vaziyette betimlenmiştir. K30 nolu stelde betimlenen köpek figürü, sahnenin merkezinde ve ayakta betimlenmiştir. K30 nolu stelde betimlenen at figürü, sahnenin merkezinde ve şaha kalkmış şekilde betimlenmiştir. Karşısındaki ağaca doğru hamle yapmaktadır. Ağacın dibinde domuz figürü betimlenmiştir. Mezar Stellerinde betimlenen av hayvanları genellikle yaban domuzu ve geyiktir. K31 nolu stelde betimlenen at figürü, sahnenin merkezinde ve sol ön ayağı havaya kalkmış şekilde betimlenmiştir.

Steller içerik bakımından ele alındığında Ölünün Tek Başına veya Yakını ile Betimi, Cenaze Ziyafeti ve El Sıkışma konularının işlendiği görülmektedir. En çok işlenen konu cenaze ziyafet sahnesidir. 33 mezar stelinin 21'inde ölü yemeği sahnesi işlenmiştir. Bu sahnelerde, erkek kline üzerinde yarı uzanır, kadın ise erkeğin ayak ucundaki diphrosda oturur. Bu sahnede kline üzerinde yarı uzanmış erkek karşısındaki kadına çelenk uzatmaktadır. Kompozisyona hizmetçiler ve çocuklarda dahil olmuştur. Kline önünde ortada üç ayaklı masa üzerinde meyveler ve içki kabı işlenmiştir. Genel olarak bu şekilde işlenen steller ufak farklılıklarla birbirinden ayrılmıştır. Bu farklılıklar dokuz grupta incelenmiştir.

Katalog bölümünde, çalışmamıza konu olan stellere ait bilgilere yer verilmiştir. Stellerin tasviri, buluntu yeri, malzeme cinsi ve ölçüleri açıklanmıştır. Stellerdeki

yazıtlar tercüme edilip açıklanmıştır. Steller form ya da süsleme olarak benzer örnekler ile karşılaştırılmıştır. Stelin tarihlenmesinde eserin buluntu yeri, tarihi bilinen olay veya kişi ile ilişkisi ve yazı karakterleri dikkate alınmıştır. Steller hakkında yapılmış yayınlar incelenip katalogta belirtilmiştir.

Levhalar bölümünde, katalogta yer alan stellerin fotoğrafına yer verilmiştir. Stellerin bir kısmında güncel fotoğraflar, bazılarında yayınlardan elde edilen fotoğraflar kullanılmıştır.

Bu tez çalışmasında yapılan tipolojik ve epigrafik incelemeler sonucunda stelleri MÖ 1. yy'ın sonları ile MS 2. yy arasına tarihlendirmek doğru olacaktır. Steller arasında zaman farkı olmasına rağmen kompozisyon, figür tipleri ve işleniş şekilleri gibi yapısal özellikler açısından benzerlik göze çarpmaktadır. Bu da stellerin aynı atölyeden çıkmış olabileceğini ve bölgeler arası etkileşimin kuvvetli olabileceğini göstermektedir. Çalıştığımız stellerden 20 tanesinin Byzantion merkezde bulunması, 11 stelin ise çevre bölgelerden ele geçmesi Byzantion'un çevre bölgeleri ölü gömme geleneği açısından etkilediğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Boardman, John (2007). Siyah Figürlü Atina Vazoları. İstanbul: Homer Kitapevi.
- Cremer, Marielouise (1991). Hellenistisch-Römische Grabstelen im Nordwestlichen Kleinasien. I, Mysien.
- Herodotos (1991). Herodot Tarihi (Çev. M. Ökmen). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Kuban, Doğan (2000). İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Linfert, Andreas (1976). Kunstzentren Hellenistischer Zeit. München: Franz Steiner Verlag.
- Malay, Hasan (1987). Epigrafi. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Mendel, Gustave (1966). Musees Imperiaux Ottomans Catalogue des Sculptures Grecques, Romaines et Byzantines III. Roma: Constantinople.
- Möbius, Hans (1968). Die Ornamente der Griechischen Grabstelen Klassischer und Nachklassischer Zeit. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Özdoğan, Mehmet (2010). Bizantion'dan İstanbul'a Bir Başkentin 8000 Yılı. İstanbul: Sakıp Sabancı Müzesi.
- Pfuhl, Ernst, Hans Möbius (1977-79). Die Ostgriechischen Grabreliefs I-II, Mainz.
- Polybios (1922). Historiae (Çev. W. R. Paton). London: The Loeb Classical Library.
- Richter, Gisela Marie Augusta (1971). The Archaic Gravestones of Attica. London: Phaidon Press.
- Smith, Roland Ralph Redfern (2002). Hellenistik Heykel (Çev: A. Yoltar Yıldırım). İstanbul: Homer Kitapevi.
- Strabon (2009). Antik Anadolu Coğrafyası(Çev. A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Şahin, Mustafa (2000). Miletopolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tekin, Oğuz (2005). Eskiçağda İstanbul. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Yavuz, Mehmet Fatih (2014). Byzas'tan Constantinus'a Antik İstanbul. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Arifzade, Şenay (1996). İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Attik Steller. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bağdatlı Çam, Fatma (2010). “Notion’dan Bir Mezar Steli”. Anadolu, 36, 177-196.
- Bieber, Margarete (1959). “Roman Men in Greek Himation (Romani Palliati)”. Proceedings of the American Philosophical Society, 103, 374-417.
- Canlı, Handegül (2015). Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Mezar Stellerinde Semboller. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çekilmez, Murat (2008). Tire Müzesinden Hellenistik ve Roma Dönemi Mezar Stelleri. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Fıratlı, Nezih (1965). “İstanbul’un Yunan ve Roma Mezar Stelleri”. Belleten, 29(114), 263-319.
- Koçdağ, Mine (2019). Anadolu’da Greko-Pers Etkili Mezar Stellerinde Betimlenen Av Sahneleri. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Pinkwart, Doris (1973). “Weibliche Gawandstatuen aus Magnesia”. Antike Plastik, 12, 149-150.
- Saraçoğlu, Aslı (1997). Antakya Yöresi Mezar Stelleri. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Saraçoğlu, Aslı (2000). “Kyzikos’dan Figürlü Mezar Kabartmaları”. OLBA, 3, 181-197.
- Sonkaya, Abdullah Kasım (2018). “Hellenistik Dönem Lydia Mezar Stellerinde Kadın ve Erkek Tipleri”. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 60, 35-63.
- Yaylalı, Abdullah (1979). Hellenistik Devir İzmir Kökenli Figürlü Mezar Stelleri. Doçentlik tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, Ayşe (2016). Bandırma Arkeoloji Müzesindeki Mezar Stelleri. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, Ömer Can (2014). Çanakkale Müzesi’ndeki Antik Çağ Mezar Stelleri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Bu katalogta 33 adet stel ele alınmıştır. İncelenen stellerin tipolojik çalışması yapıldığında üç farklı stel tipi ortaya çıkmaktadır.

Tipolojik çalışmada:

- I. Üçgen Alınlıklı
- II. Alınlıksız
- III. Katlı

stel tipleri gruplandırılarak ayrı ayrı incelenmiştir. Katalogtaki stellere birden başlayarak katalog numarası verilmiştir. Stellerin müzedeki envanter numaraları dikkate alınmıştır. Stellerin buluntu yeri ve malzeme cinsi açıklanmıştır. Stellerin durumları (kırık yerler, mevcut olmayan yerler, restorasyon geçiren yerler ve çatlak olan kısımlar) anlatılmıştır. Stellerin ölçüleri santimetre türünden ve maksimum ölçüm yapılarak belirtilmiştir. Eserler ayrıntılı şekilde tasvir edilmiştir. Stellerdeki yazıtlar tercüme edilip açıklanmıştır. Steller hakkında yapılmış yayınlar incelenip katalogta belirtilmiştir. Stelin tarihlenmesinde eserin buluntu yeri, tarihi bilinen olay veya kişi ile ilişkisi ve yazı karakterleri dikkate alınmıştır. Steller form ya da süsleme olarak benzer örnekler ile karşılaştırılmıştır. Katalogta yer alan kısaltmalar şunlardır;

Kat. No.: Katalog Numarası

Müze Env. No.: Müze Envanter Numarası

Yük.: Yükseklik

Gen.: Genişlik

Kal.: Kalınlık

cm.: Santimetre

Kat. No :1
Müze Env. No :4625
Buluntu Yeri :İstanbul/Ayasofya
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :37 cm

Gen. :26 cm

Kal. :6 cm

Sol üst kısmı ve sol alt kısmı kırılmıştır. Figürlerin yüzleri aşınmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Kemerli niş şeklindeki kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kadın hizmetçinin yalnız başı kalmış diğer kısmı kırıktır. Erkek hizmetçinin yalnız silüeti bellidir. Detayları tahrip olmuştur. Hizmetçinin sağında mensa tripes betimlenmiştir. Kabartma alanın üstünde iki satır yazıt vardır.

Yazıt :[Ζω]σιμος β' ζη

...λα Ζωσιμο

Zosimosun oğlu Zosimos, Halen hayatta. Zosimosun kızıla

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 66 Taf. 22

Kat. No :2
Müze Env. No :5292
Buluntu Yeri :İstanbul/Büyükçekmece
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :33 cm

Gen. :24cm

Kal. :6 cm

Figürlerin yüzlerinde kırık vardır. Stel genel olarak aşınmıştır ve sağ alt köşesi uzun yapılmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Baş tarafa doğru daralmaktadır. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Yüzü tamamen tahrip edilmiştir. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmış küçük bir eşya tutuyor. Ayaklarını yere basmıştır. Yüzü tahrip edilmiştir. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol elini başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma sahasının üst tarafında iki satır yazıt vardır.

Yazıt :Φιλετα Μενεστρατου, γουνα Αριχου.Μενεστρ[α]τ[ο]ς

Harikos'un karısı Menestratos'un kızı Phileta. Menestratos.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 94Taf. 23

Kat. No :3
Müze Env. No :2146
Buluntu Yeri :İstanbul/Kağıthane
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :61 cm

Gen. :41 cm

Kal. :10 cm

Sol alt köşede ve sağ üst köşede kırık vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Baş tarafa doğru daralmaktadır. Dikdörtgen alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda dipros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eli kumaş katı altından çıkmakta ve göğsünün sağ tarafına, omzuna yakın temas etmektedir. Sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Erkek hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma sahasının üst tarafında üç satırlık yazıt vardır.

Yazıt :Ανδρονεικος

Παπα, ζη

Επικτησις Ανδρονεικου

Papas oğlu Andronikos (henüz) hayatta. Andronikos kızı Epiktesis.

Tarihleme :MÖ 1. –MS 1. yy.

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 121 Taf. 250

Mendel III 1914, Nr. 1002

Fıratlı 1964, Nr. 96 Taf. 19

Kat. No :4
Müze Env. No :4846
Buluntu Yeri :İstanbul / Beyazıt
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :56 cm

Gen. :40 cm

Kal. :6 cm

Sağ alt köşede ve üst kısımda kırıklar vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında iki çocuk, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Bacak kısmı nispetsiz bir şekilde uzun gösterilmiş Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Baş tarafta iki satır yazıt vardır.

Yazıt :Ζωτιχος Συρικου (?)

Στρατονεικη γυνη, ζη

Syriohos oğlu Zotikhos, Onun karısı stratonike. Henüz hayatta.

Tarihleme :MÖ 1. MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 98 Taf. 21

Kat. No :5
Müze Env. No :96.17
Buluntu Yeri :İstanbul/Firuzköy
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :56 cm

Gen. :36 cm

Kal. :8 cm

Stel aşırı yıpranmıştır. Erkek figürün başında ve sağ çerçevede kırık mevcuttur.

Üçgen alınlı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Göğüs hizasında yün bir sepet tutmaktadır. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma alanın üstünde bir satır yazıt vardır.

Yazıt :**Δρουσιλα Διονυσα**

Dionysos'un kızı Drusila

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Yayınlanmamıştır.

Kat. No :6
Müze Env. No : 02.9
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :60 cm
Gen. :60 cm
Kal. :10 cm

Stelin kenarlarında ufak kırıklar vardır. Figürleri yüzleri aşınmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında merkezde yüksek arkalıklı bir taht üzerinde sola doğru oturan bir kadın, önünde bir çocuk, tahtın arkasında bir kadın hizmetçi betimlenmiştir. Kadın figür khiton ve himation giymiştir. Sol eliyle sağ kolunu tutmaktadır. Ayaklarını yere basmıştır. Çocuk figür kadına sağ eliyle birşey uzatmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Elinde eşya taşımaktadır. Muhtemelen bu figür kadının hizmetçisi ve ona ait eşya taşımaktadır. Kabartma alanın üstünde bir satır yazıt vardır.

K6 nolu stel Rodos kaynaklı bir stelle¹⁷⁵ hem form hemde kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. Sahnenin merkezinde sola dönük şekilde oturan kadın karşısındaki kişiden bir şey alır vaziyette işlenmiştir. Bu kompozisyon iki stelde de ortaktır. Başa kadar çekilen manto göğsün ön yarısını açıkta bırakmaktadır.

Yazıt :---- Τυνδαριχου
Tyndarikhos'un kızı ----.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Yayınlanmamıştır.

¹⁷⁵Pfuhl-Mobius 1977, Taf. 144 Nr. 966

Kat. No :7
Müze Env. No :5466
Buluntu Yeri :İstanbul/Bakırköy
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :54 cm

Gen. : 47 cm

Kal. :7cm

Genel olarak sağlam durumda ancak sağ yan kenarda ve alt kenarda kopuklar mevcuttur. Figürlerin yüzlerinde kırık vardır.

Üçgen alınlı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında genç bir çocuk, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sağ alt köşede bir kadın hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Bacak kısmı nispetsiz bir şekilde uzun gösterilmiş Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu önündeki gencin omzuna uzatmıştır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Ortadaki genç erkek cepheden betimli khiton ve chlamys giymiştir. Sağ elinde bir nesne sol elinde ise ucu kavisli bir sopa tutmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir ve şematik olarak gösterilir. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde dört eş meyve veya kek vardır. Baş tarafta iki satır, kabartma sahasının altında üç satır yazıt vardır. Kabartma alanında figürlerin başları hizasında iki kelime yazıt vardır. Üst kısımdaki yazıtların tam ortasında alçak kabartma şeklinde iki el betimlenmiştir. Ellerin içi gösterilmiş ve sadece başparmakları açık yapılmıştır.

Yazıt :Üstte: Εξήλθον του
βίου Ζωτιχος Μιλωνος
Altta: ζησας ετη κε μη(νας)ια.
Οι γονεις Μιλων και Εια

το σημα εθεμ(εθα) μναμας χαρ[ιw].

Ben Milon'un oğlu Zotikhos,25 senel1 ay yaşadıktan sonra hayata veda ettim. Biz ebevyni, Milon ve Eia, bu mezarı hatırası için yaptık.

Kabartma Sahasında: Χαιρε παροδι τα.

Selam yolcu.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1812 Taf. 261

Fıratlı 1964, Nr. 102 Taf. 27

Kat. No :8

Müze Env. No :5211

Buluntu Yeri :İstanbul/Bakırköy

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :46 cm

Gen. :32 cm

Kal. :7 cm

Stel genel olarak aşınmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Baş tarafa doğru daralmaktadır. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında birçocuk, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır avucunda bir eşya yün yumağı(?) tutuyor. Ayaklarını yere basmıştır. Kline önünde ayakta duran genç bir erkek tunik ve manto giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ ayağına üstüne basmaktadır. Sağ kolu kumaş altından göğüs üzerinde, sol kolu ile sarkan kumaşları belli hizasında tutmaktadır. Sol alt köşedeki kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir.

Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Sağ alt köşedeki erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecek bulunmaktadır. Kabartma sahasının üstünde bir satır yazıt vardır.

K8 nolu stel İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sergilenen bir stelle¹⁷⁶ hem form hemde kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. Steller üçgen alınlıklı olup cenaze ziyafet sahnesi işlenmiştir. Klinede uzanan erkek figürlerin yüz hatları benzerlik gösterip saçları kısa yapılmıştır. Kline önünde ayakta cepheden betimlenmiş erkek çocuklar dioskurides tipinde işlenmiştir. Sağ kolla göğüs üzerinde gerdirilen manto kıvrımlara sahiptir. İki stelde de sahnenin solunda diphros üstünde oturan kadın protoPudicitia tipinde betimlenmiştir. Başa kadar çekilen manto göğsün ön yarısını açıkta bırakmaktadır.

Yazıt :Φιλων Διοδωρου ετων κ.

20 yaşında,Diodoros'un oğlu Philon.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 107 Taf. 24

Kat. No :9

Müze Env. No :4950

Buluntu Yeri :İstanbul / Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler :

Yük. :58 cm

Gen. :45 cm

Kal. :6 cm

Kenarlarda ufak kırıklar vardır. Figürlerin yüzlerinde aşınma vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında bir erkek çocuk, sahnenin

¹⁷⁶Pfuhl-Mobius 1979, Taf. 261 Nr. 1815

solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakallı betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Elinde bir eşya yün yumağı(?) vardır. Ayaklarını yere basmıştır. Kline önünde ayakta duran genç çocuk khiton giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ eli kumaş altından göğüs üzerinde, sol eli mantosu altında, sol bacağı yanından aşağı uzanmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiş ve profilden verilmiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma alanın üstünde iki altında bir satır yazıt vardır.

Yazıt : Πρωτιων Νηδυμου ζησας ετη
λ. Δημοκρατια η και Παρθενι-
κη, θυγατηρ Διωνος, ζη.

30 sene yaşayan Nedymos oğlu Protion. Parthenike ismiyle de anılan, Dion kızı Demokratis.O (henüz) hayatta.

Tarihleme :MS 2. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 108 Taf. 25

Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1692 Taf. 247

Kat. No :10

Müze Env. No :2638

Buluntu Yeri :İstanbul/Büyükçekmece

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :37 cm

Gen. :295cm

Kal. :9 cm

Stelin sağ ve sol alt köşelerinde ve üçgen alınlığın tepesinde kırık vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, klinenin önünde sahenin ortasında genç bir kız çocuk vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolu ayakta duran genç kızın arkasında görülmemektedir. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kline önünde ayakta duran genç kız khiton ve başını örten himation giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ kolu kumaş altından göğüs üzerinde, sol kolu kumaş katlarını tutar halde aşağı sarkar vaziyettedir. Genç kızın solunda betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma alanın üstünde üç satır yazıt vardır. Kabartma alının üstüne üç, altında ise dört satır yazıt vardır.

K10 nolu stel kompozisyon açısından Floransa kaynaklı stelle¹⁷⁷ benzerlik göstermektedir. İki stelde cenaze ziyafet sahnesi betimlenmiştir. Klinede yatan erkek figürleri aynı el kol hareketleri aynı şekilde verilmiştir. Bu figürlerin sol elinde kase ve sağ elleri kline önünde duran kızın arkasındadır. Kline önünde betimlenen kız çocuklar ayakta ve cepheden verilip, dioskurides tipinde betimlenmiştir. Saheenin solunda diphros üstünde oturan kadın figürler protoPudicitia tipinde betimlenmiştir. Başa kadar çekilen manto göğsün ön yarısını açıkta bırakmaktadır.

Yazıt :Üstte: Ηλιαδης

Εια εθηκα

Τη θυγατρι

Altta:ζησαση ετη δεκατρια

μνημης χαριω.

¹⁷⁷Pfuhl-Mobius 1979, Taf. 262 Nr. 1818

Χαιραιτε παροδεται.

Heliades 13 yıldır anılarımda yaşayan kızımEia için (bu stelde) yerim var. Selam yolcu.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 109 Taf. 28

Pfuhl Mobius 1979, Nr. 1817

Mendel III Nr. 1331

Kat. No :11

Müze Env. No :5023

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :48 cm

Gen. :40 cm

Kal. :7 cm

Üst kısma yakın yerden yatay şekilde kırılmış ve yapıştırılmıştır. Sağ alt ve sol alt köşeleri kırıktır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında iki çocuk, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kline önünde ayakta duran iki genç kız khiton ve başını örten himation giymiştir. Her ikisi de cepheden tasvir edilmiştir. Sağ elleri kumaş altından göğüs üzerinde, sol elleri kumaş katlarını kaldırır vaziyettedir.

Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma alanın üstünde üç satır yazıt vardır.

Yazıt :Τατις Διοδωρου Πωλλα Διο-
δωρου, Παυλα Δι(οδ)ωρου, Διοδωρος β' του
και καλλιστρατου

Diodoros kızı tatis. Diodoros kızı Polla. Diodoros kızı Paula. Kallistratos ismiyle de anılan Diodoros oğlu Diodoros.

Tarihleme :MÖ 1-MS 1. yy.
Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 110 Taf. 24

Kat. No :12
Müze Env. No :5019
Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :54 cm
Gen. :43 cm
Kal. : 9 cm

Stel iki parçaya kırılıp tamamlanmıştır. Figürlerin yüzlerinde kopuk vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde genç bir çocuk, sahnenin ortasında klinede oturan bir kadın, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu önündeki genç erkeğin omzuna uzatmıştır. Diphros üzerinde oturan kadın figür khiton ve başını örten himation

giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizinde bir eşya tutuyor. Ayaklarını yere basmıştır. Klinede oturan kadın cepheden tasvir edilmiştir. Khiton ve başını örten himation giymiştir. Sağ eli göğüs hizasında sol eli dizinde elinde bir eşya (yün yumağı) tutar. Ayaklarını dört küçük ayağı olan dikdörtgen bir diphrosa basar. Klinenin önünde ayakta duran genç erkek sağ bacağına istinat eder şekilde cepheden tasvir edilmiştir. Khiton ve manto giymiştir. Sağ elleri kumaş altından göğüs üzerinde, sol elleri kumaş katlarını kaldırır vaziyettedir. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Ayakta duran genç erkek ile erkek hizmetçi arasında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Yer darlığı sebebiyle masasının bir kısmı ve bir ayağı görülüyor diğer yanları tasvir edilmemiştir Kabartma alanın üstünde birkaç harf görülüyor. Bir kadın ismi ne işaret etmektedir.

Yazıt :[Πωλλα]

Polla

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1790 Taf. 259

Fıratlı 1964, Nr. 111 Taf. 26

Kat. No :13

Müze Env. No :2803

Buluntu Yeri :İstanbul/Nişantaşı

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :60 cm

Gen. : 60 cm

Kal. :26 cm

Stelin sol kenar ve altında kırıklar vardır. Figürlerin yüzleri fazla aşınmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kalın bir bloktan yapılmıştır. İki yanda akroterler kabaca işlenmiştir. Alınlıkta kalkan motifı vardır. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, sahnenin ortasında genç bir erkek çocuk, sahnenin solunda arkalıklı bir koltuk üzerinde oturan bir kadın, sağ alt köşede bir kız çocuk vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Ayakları uzun bir şekilde önde ayakta duran erkeğin arkasından kadına erişmektedir. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kline önünde ayakta duran genç erkek tunika ve manto giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ eli kumaş altından göğüs üzerinde, sol eli mantosu altında, sol bacağı yanından aşağı uzanmaktadır. Yüzü harapolmuştur. Sol alt köşede genç kız khiton ve başını örten himation giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ eli kumaş altından göğüs üzerinde, sol eli kumaş katlarını kaldırır vaziyettedir. Çocuğun sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1691 Taf. 247

Fıratlı 1964, Nr. 115 Taf. 60

Kat. No :14

Müze Env. No :1563

Buluntu Yeri :İstanbul/Yerebatan

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :17 cm

Gen. :19 cm

Kal. :5 cm

Stel parçasıdır. Sol kısmı ve sağ alt kısmı tamamen kırılmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek vardır. Kırıktan dolayı başka figür görülmemektedir. Kabartma alanı dor düzeninde iki paye ile sınırlandırılmıştır. Payelerin başlığı sadedir. Alınlık alçak kabartma olarak işlenmiş ve sağ yanda akroter gösterilmiştir. Erkek figür sakalsızdır. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Yüzü cepheden gösterilmiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kap tutmaktadır. Sağ kolunu öne dizleri üzerine doğru uzatmıştır.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 116 Taf. 13

Mendel II Nr. 466

Kat. No :15

Müze Env. No :5009

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :30 cm

Gen. :22 cm

Kal. :8 cm

Sol üst köşede kırık vardır. Figürlerin yüzlerinde aşınma vardır.

Üçgen alınlıklı steldir. Baş tarafa doğru daralmaktadır. Niş şeklindeki kabartma alanında merkezde bir kadın, sağ ve sol köşede iki hizmetçi kız vardır. Kadın figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Khiton ve başını örten himation giymiştir. Sağ eli göğsünde, sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutmaktadır. Sağ dizi hafifçe bükük ve taşıyıcı bacak sol bacaktır. Hizmetçiler uzun tunika giymişlerdir. İkisinin de sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Kabartma alanının üstünde iki satır yazıt vardır.

Yazıt :Τυχη Μητρο-

δουρου.

Metrodoros kızı Tyche.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 145 Taf. 36

Kat. No :16

Müze Env. No :3913

Buluntu Yeri : İstanbul/Koska

Malzeme :Köfeki Taşı

Ölçüler:

Yük. :90 cm

Gen. :36 cm

Kal. :11 cm

Stelin sol orta kenarı zedelenmiştir. Figürlerin yüzleri aşınmıştır.

Üçgen alınlıklı steldir. Alınlığın ortasında dört yapraklı bir rozet kabartması vardır. Kemerli niş şeklindeki kabartma alanında merkezde bir kadın ve bir erkek vardır. Solda ki kadın figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Khiton ve başını örten himation giymiştir. Saçları taranmış ve ortadan ayrılmıştır. Her iki ayağı üstünde durmaktadır. Sol kolu ile göğüs hizasında kumaş tatlıları tutarken sağ kolu kumaş altından kalçasına doğru uzanmaktadır. Sağda ki erkek figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Tunika ve manto giymiştir. Sol kolu kumaş altında dizi hizasına uzanmış ve eli kumaş altından çıkmıştır. Sağ elini ise göğüs hizasına kaldırmıştır. Taşıyıcı bacak sol bacaktır. Stelin alt kısmını bir yere dikilmek için dikdörtgen kaide şeklinde yontulmuştur. Kabartma alanı altında dört satır yazıt vardır.

Yazıt :Κομενισκος

ετων ν

τουτου γυνν

Καλη ετων ν--

(.....) oğlu Komeniskos, 50 yaşında. Karısı Kaleyaşında.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1977, Nr. 547 Taf. 85

Fıratlı 1964, Nr. 156 Taf.39

Kat. No:17

Müze Env. No :4829

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :100 cm

Gen. :60 cm

Kal. :15 cm

Stel boydan boya kırılmış ve yapıştırılmıştır. Alt kısım da kırık vardır. Figürlerin yüzlerinde aşınma vardır ve genel olarak stel aşınmıştır.

Alınlıksız steldir. Üst taraf basit bir silme ile gösterilmiştir. Stel baş tarafa doğru daralmaktadır. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen bir yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın Khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Kadın Hizmetçi uzun tunika giymiştir, sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir, sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Masasının ayakları yüksek ve çift tırnaklı hayvan ayağı şeklindedir. Baş tarafta bir satır yazıt vardır.

Yazıt :Θεοφιλος Θεοφιλου χαιρε

Theophilos oğlu Theophilos, selam.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 51 Taf. 21

Kat. No:18

Müze Env.No:4693

Buluntu Yeri :İstanbul/Şehzadebaşı

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :49 cm

Gen. :40 cm

Kal. :10 cm

Sağ alt köşede ve sol plaster kenarında kırıklar vardır. Figürlerin yüzlerinde aşınma vardır.

Alınlıksız steldir. Herhangi bir mimari betimleme yoktur. Kareye yakın dikdörtgen formludur. Kare kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, kabartma sahasının altındaki alanda saban koşulu bir çift öküz vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli yüksek bir yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Kısa yapılmış sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür Khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Klinenin önünde alçak kabartma ile gösterilmiş mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma sahasının altındaki alanda saban koşulu bir çift öküz sağa doğru yürür haldedir. Baş tarafta iki satır yazıt vardır.

K18 nolu stel İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sergilenen bir stelle¹⁷⁸ hem form hemde kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. Steller alınlıksız olup cenaze ziyafet sahnesi işlenmiştir. Klinede uzanan erkek figürlerin el kol hareketleri benzerdir. Sağ elleri ile karşısındaki kadına çelenk uzatırken, sol ellerinde kase

¹⁷⁸Pfuhl-Mobius 1979, Taf. 252 Nr. 1742

tutmaktadırlar. İki stelde de sahnenin solunda diphros üstünde oturan kadın protoPudicitia tipinde betimlenmiştir. Başa kadar çekilen manto göğsün ön yarısını açıkta bırakmaktadır. İki stelde de kabartma alanının altındaki alanda saban koşulu bir çift öküz sağa doğru yürür haldedir.

Yazıt :Λυκων β' ζησας
ετη οε.Γουνη Αωνη ζη.
75 yaşında ölen Lykon oğlu Lykon
Onun karısı (henüz) hayatta olan Anne.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 63 Taf. 23

Kat. No :19
Müze Env. No :2115
Buluntu Yeri :İstanbul/Halkalı
Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :34 cm

Gen. :29 cm

Kal. :7 cm

Stelin sol üstü kırıktır. Sol alt kısmı uzatılmıştır.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Başka mimari özellik göstermemektedir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan iki erkek, sahnenin solunda kısa ayaklı ve minderi belirtilmiş diphros üzerinde oturan bir kadın vardır. Bu stelde kız ve erkek hizmetçiler bulunmamaktadır. Klinede yatan erkek figürler tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymişlerdir. İkisi de sol dirseklerini yastığa dayamakta, sol elleriyle kase tutmaktadır. En sağdaki erkek figürü sağ kolunu önündeki erkeğin omzuna koymuştur. Ortadaki erkek figürü ise sağ kolunu ileri

uzatıp, elindeki çelengi kadın figürün başı hizasına uzatmıştır. Figürlerin yüzü tamamen tahrip edilmiştir. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Klinenin önünde üçayaklı mensa tripes vardır. Masanın üzerinde yiyecek yoktur. Kabartma alanın üstünde ve altında ikişer satır yazıt vardır. Üstteki yazıt okunamaz durumdadır.

K19 nolu stel Miletopolis kökenli bir stelle¹⁷⁹ hem form hemde kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. İki stelde alınlıksız olup, cenaze ziyafet sahnesi işlenmiştir. Plasterler dor başlıklı olup naiskos tipi yansıtılmıştır. Klinede yatan iki erkek betimlenmiştir. Aşınmadan dolayı figürlerin yüz atları anlaşılmamaktadır.

Yazıt :ζησασα ετη κβ. Προ-

κλος ζησαας ετη κε.

25 yaşında ölen Proklus, 22 yaşında ölen

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 65 Taf. 13

Kat. No :20

Müze Env. No :4814

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :60 cm

Gen. :29 cm

Kal. :9 cm

Stel parçasıdır. Stelin sağ tarafı tamamen kırılmıştır. Sol alt köşede de ufak kırıklar vardır.

Alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sahenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sahenin merkezinde bir figür, sol alt köşede bir kadın

¹⁷⁹Şahin 2000, Lev. XXXII Nr. TA 27

hizmetçi vardır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Klinenin önünde ayakta duran figürün başı ve sol tarafı kırıktır. Sağ kolunun kumaş altından göğüs hizasına doğru uzandığı anlaşılıyor. Ayakta duran figürler solda oturan kadın arasında kalan alanda klinede yatan erkeğin manto ile örtülü ayağı görülmektedir. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Sağ kolu belinde, sol eli başına kaldırılmış haldedir. Figürün yüzü anlaşılmamaktadır. Kabartma alanın üstünde ve altında üçer satır yazıt vardır. Alttaki yazıtın altındaki alanda bir ticaret gemisinin yalnız pruva kısmı görülüyor diğer tarafları kırılmıştır.

Yazıt :Üstte:Λου(κια) Καισωνια

Λου(κιος) Καισωνιος

Νεικο Λουκιο[υ]

Altta:Αιλια Ιουλια Καισ[ωνια---]

τω θρεπτω Ζωσιμω ζη[σαντι ετη---]

μνημης χαριν.

Üstte:Lucia Caesonia.

Lucius Caesonius.

Luius kızı Niko.

Altta:Aelia Iulia Caesonia yaşında ölen manevi evladı, Zosimos'un hatırasına (steli yaptı).

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 106 Taf. 26

Kat. No :21

Müze Env. No :2809

Buluntu Yeri :İstanbul/İslak Bayır

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :37 cm

Gen. :33 cm

Kal. :7 cm

Stel parçasıdır. Stelin büyük kısmı kırılmıştır. Sağ kısım kalmıştır. Figürlerin yüzleri aşınmıştır.

Alınlıksız steldir. Kabartma alanında klinede yatan bir erkek ve klinenin önünde genç bir erkek çocuk vardır. Erkek figürün arkasında klinenin yüksek olan arkılığı çizgi ile belirtilmiştir. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini dörtgen biçimli şişkin yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatır ve bir eşya (çelenk) tutar. Figürün başı üst kenara temas eder. Kline önünde belden yukarı kısmı sağlam kalan erkek çocuk, tunika ve manto giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Figürün solunda kline önünde betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. Kabartma alanının üstünde üç satır yazıt vardır. Yazıt kırıktır.

Yazıt :---Διονυσιο ζη Ο

---κκα ζη υιο(ς) ΟΜΑ

---ζη.

Dionysos oğluve onun oğlu.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi**Yayın** :Fıratlı 1964, Nr. 112 Taf. 25**Kat. No** :22**Müze Env. No** :4376**Buluntu Yeri** :Kaynağı Bilinmiyor**Malzeme** :Mermer**Ölçüler:**

Yük. :385 cm

Gen. :14 cm

Kal. :7 cm

Stel parçasıdır. Stel ortasından sol kısmına kadar tamamen kırılmıştır.

Alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür sakallı ve cepheden betimlenmiştir. Tunik ve manto giymiştir. Sol dirseğini şişkin bir yastığa dayamakta, elinde muhtemelen bir kâse tutmakta ancak kırık olduğu anlaşılmıyor. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ eliyle önde kırılmış olan bir yeri tutmaktadır. Ayakları kırılmıştır. Kabartma alanın üstünde iki satır yazıt vardır. Yazıt kırıktır.

Yazıt :---Χαίρε.

--Selam.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 113 Taf. 13

Kat. No :23

Müze Env. No :5033

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :18 cm

Gen. :14 cm

Kal. :5 cm

Stelin her iki yan duvarı ve alt kısmı kırıktır. Sol duvardaki kırık haricindekiler tamamlanmıştır.

Dikdörtgen formulu alınlıksız steldir. Niş şeklindeki kabartma alanında merkezde bir erkek çocuk vardır. Figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Tunik ve manto giymiştir. Burnu büyük ve yassı işlenmiştir. Sağ eli göğsünde, sol eli kumaş katları altında kalçası hizasındadır. Sağ bacağı ileri atmış ve taşıyıcı bacak sol bacaktır. Kabartma alanın üstünde bir satır yazıt vardır.

Yazıt :Μηνοφιλος Γαυρ-

ου ζησας ετη ε.

Gauros oğlu Menophilos, beş sene yaşadı.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 137 Taf. 34

Kat. No :24

Müze Env. No :4501

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :17 cm

Gen. :17 cm

Kal. :5 cm

Stelin alt kısmı kırıktır. Genel olarak stel aşınmıştır.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Niş şeklindeki kabartma alanında merkezde bir erkek vardır. Figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Tunik ve manto giymiştir. Kısa saçlıdır. Sol eli kumaş katlarını kaldırır halde kalçası hizasında, sağ eli ise göğsündedir. Kabartma alanın üstünde iki satır yazıt vardır.

Yazıt :[Α]ωεικητος

Ανεικητο[υ].

Aniketos oğlu Aniketos.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 138 Taf. 34

Kat. No :25

Müze Env. No :4500

Buluntu Yeri : İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :22 cm

Gen. :22 cm

Kal. :10 cm

Stelin alt kısım ve sol yanı kırıktır. Figürün yüzü aşınmıştır.

Alınlıksız steldir. Niş şeklindeki kabartma alanında ortada ayakta bir kadın, kadının solunda bir çekmece ve bir büyük krater. Kabartma alanın solunda bir kılıç, kılıçın üstünde bir nesne vardır. Kadın figürün başı açık ve cepheden tasvir edilmiştir. Saçları ortadan ayrılmış başı üst kenara temas eder haldedir. Khiton ve başını örten himation giymiştir. Sağ eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sol kol kumaş katları altında beli üzerinde durmaktadır. Kadının solunda bir çekmece ve bir büyük bir krater yan kenar üzerinde alt kısmı kırılmış, başı aşağı doğru tasvir edilmiş bir kılıç(?)bunun üstünde köşeye doğru ne olduğu anlaşılmayan bir eşya vardır. Baş tarafta bir isme ait bir kaç tane harf vardır.

Yazıt :---σθενον

...stenon.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 150 Taf. 37

Kat. No :26

Müze Env. No :5290

Buluntu Yeri :İstanbul/Eyüp

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :82 cm

Gen. :60 cm

Kal. :8 cm

Stelin sol üst köşesi ve sağ üst köşesi kırıktır. Figürler aşınmıştır.

Alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında aynı hareketleri yapan üç kişi vardır. Ayaktaki figürlerden soldaki kadın, diğerleri erkektir. Sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi, soldaki kadın ile erkek arasında bir köpek vardır. Kadın figür khiton ve başını örten himayton giymiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ eli göğsündedir. Taşığı bacak sol bacaktır. Erkek figürler de aynı tarzda işlenmiştir. Ortadaki erkeğin taşıyıcı bacağı sağ iken, sağdaki erkeğin taşıyıcı bacağı sol bacağıdır. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir, sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir. Kadın ile ortadaki erkek arasındaki köpeğin yüzü erkeği dönüktür. Köpek oturur halde işlenmiştir. Kabartma alanında her kişinin başı üzerinde ikişer satır yazıt vardır.

Yazıt	:Γυκεα	Αρκεσω	-----
	Φιλοξενου	Φιλοξενου	Κλεονεικο[υ]
	Philoxeros kızısı Gykea	Philoxeros kızısıArkeso	----- Kleonikos
Tarihleme	:Roma İmparatorluk Dönemi		
Yayın	:Fıratlı 1964, Nr. 160 Taf. 39		

Kat. No	:27
Müze Env. No	:4280
Buluntu Yeri	:İstanbul/Balat
Malzeme	:Mermer

Ölçüler:

Yük. :136 cm

Gen. :66 cm

Kal. :10 cm

Stel sağ kısmı tamamen kırılmıştır. Figürlerin yüzleri tahrip olmuştur.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında her iki yanda payeler ile sınırlandırılmıştır. Kabartma alanında üç kadın ve bir erkek çocuk vardır. Figürlerin hepsinin başları sağ tarafa bakmaktadır. Kadın figürler khiton ve

himayton giymiştir. Soldaki kadının saçı alın ve şakakları üzerinde üç kademeli olarak düzenlenmiştir. Sol eli kalçası hizasında kumaş katlarını tutarken, sağ kolu kumaş altından göğsündedir. Ortadaki kadın sağdaki kadının dirseğini tutmaktadır. Soldaki kadın kırıktan dolayı görünmemektedir. Ancak soldaki kadınla aynı vaziyette durması muhtemeldir. Erkek çocuk tunika ve manto giymiştir. Sağ kolu serbest olup sol eli ile kumaş katlarını tutmaktadır. Stelin en alt kısmı işlenmemiş halde bırakılmıştır.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1977, Nr. 624 Taf. 96

Fıratlı 1964, Nr. 161 Taf. 40

Kat. No :28

Müze Env. No :4256

Buluntu Yeri :İstanbul/Çemberlitaş

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :57 cm

Gen. :26 cm

Kal. :10 cm

Stelin sol kısmı tamamen kırılmıştır. Figürün sol kolundan sarkan mantonun ucu kırılmıştır.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında bir erkek figür vardır. Erkek figür tunika ve manto giymiştir. Kısa saçlı ve cepheden betimlenmiştir. Sağ eli göğüs hizasında, sol eli kumaş katlarını kalçası hizasında tutmaktadır. Yüzü hafif sola dönüktür.

K29 nolu stel Madrid Müzesi'nde sergilenen stelle¹⁸⁰ hem form hemde kompozisyon bakımından benzerlik göstermektedir. İki stelde alınlıksız yapılmış ve

¹⁸⁰Pfuhl-Mobius 1977, Taf. 41 Nr. 197

sade bir işçilik söz konusudur. Stellerde ayakta ve cepheden betimlenmiş tek erkek yer almaktadır. Figürler dioskurides tipinde işlenmiştir. Her iki stelde sağ ayaktan başlayıp bele kadar uzanan kumaş katları işlenmiştir. Figürler kısa saçlı ve sakalsız işlenmiştir.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1977, Nr. 229 Taf. 45

Fıratlı 1964, Nr. 162 Taf. 40

Kat. No :29

Müze Env. No :4253

Buluntu Yeri :İstanbul/Çemberlitaş

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :70 cm

Gen. :33 cm

Kal. :10 cm

Stelin sol kısmı tamamen kırılmıştır. Alt ve sağ köşedeki kırıklar tamamlanmıştır.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Dikdörtgen kabartma alanında bir erkek figür vardır. Erkek figür tunika ve manto giymiştir. Kısa saçlı ve cepheden betimlenmiştir. Sağ eli göğüs hizasında, sol eli kumaş katlarını kalçası hizasında tutmaktadır. Yüzü hafif sola dönüktür. Kabartma alanı üstündeki yazıttan kalan iki harf görülmektedir.

K29 nolu stelMadrid Müzesi'nde sergilenen stelle¹⁸¹ hem form hemde kompozisyon bakımından benzerlik göstermektedir. İki stelde alınlıksız yapılmış ve sade bir işçilik söz konusudur. Stellerde ayakta ve cepheden betimlenmiş tek erkek yer almaktadır. Figürler dioskurides tipinde işlenmiştir. Her iki stelde sağ ayaktan

¹⁸¹Pfuhl-Mobius 1977, Taf. 41 Nr. 197

başlayıp bele kadar uzanan kumaş katları işlenmiştir. Figürler kısa saçlı ve sakalsız işlenmiştir.

Yazıt :---A

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1977, Nr. 230 Taf. 45

Fıratlı 1964, Nr. 163 Taf. 39

Kat. No :30

Müze Env. No :3910

Buluntu Yeri :İstanbul/Şehzadebaşı

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :71 cm

Gen. :70 cm

Kal. :27 cm

Genel olarak iyi durumda olmasına karşın aşınmıştır.

Dikdörtgen formlu ve alınlıksızdır. Dikdörtgen kabartma alanında merkezde at üstünde bir süvari, atın altında bir köpek, en sağdabir ağaç ve ağacın dibinde bir domuz vardır. Süvari kısa saçlı ve sakalsızdır. Sağ profilden verilmiştir ve tunik giymiştir. Karşısındaki ağaca doğru hamle yapmaktadır. Omzundaki chlamis rüzgarla dalgalanmış şekilde işlenmiştir. Sağ kolunu mızrak fırlatır şekilde kaldırmıştır ancak mızrak yoktur. Atın vücudunda bir bez serilidir. En sağda betimlenmiş ağaca bir yılan dolanıp başını yaprakların arasından uzatmaktadır. Ağacın dibinde bir yaban domuzu savunmada durmaktadır. Atın altında bir köpek betimlenmiştir.

K30 nolu stel hem form hemde kompozisyon bakımından Varna Müzesinde bulunan stelle¹⁸² birebir benzerlik göstermektedir. İki stelde alınlıksız yapılmış ve sade bir işçilik söz konusudur. Her iki stelde de atlı süvarinin av sahnesi işlenmiştir.

¹⁸²Pfuhl-Mobius 1979, Taf. 206 Nr. 1415

Atların şaha kalkmış halde, karşıdaki ağaca hamle yapması birebir benzerdir. İki stelde de ağaca sarılı yılan işlenmiştir. Her iki süvari de sağ kolları ile mızrak fırlatmaktadır. Ancak, bizim stelimizdeki süvarinin elinde mızrak yoktur. Her iki stelde de köpeklerin konumu aynı yerde, atın altındadır. İki stel de alınlıksız yapılab form olarak da benzerdir. Her iki stel işçilik olarak ele alındığında bizim stelimiz daha zayıf kalmaktadır. Örneğin; atın yüzü, vücut formu, bacaklarının işlenişi, atın altındaki köpek daha basit işlenmiştir.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :MS 3. yy.

Yayın :Fıratlı 1964, Nr. 185 Taf. 44

Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1412Taf. 205

Kat. No :31

Müze Env. No :4965

Buluntu Yeri :İstanbul/Beyazıt

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :59 cm

Gen. :53 cm

Kal. :6 cm

Stelin alt kısmında kırık vardır.

Dikdörtgen formlu alınlıksız steldir. Baş tarafta basit bir silme işlenmiştir. Silme üzerinde ortada ve köşelerde birer tane olmak üzere üç antifex işlenmiştir. Kare kabartma alanında ortada ayakta bir erkek ve arkasında bir at, sağ alt köşede bir seyis ve sol üstte bir kız hizmetçi vardır. Erkek figür ayakta ve cepheden betimlenmiştir. Sakalsız ve kıvrıkcık saçlıdır. Tunik ve manto giymiştir. Kumaş katları altından göğüs hizasında birleştirdiği iki elinde rulo tutmaktadır. Figürün başı kabartma alanın üst kenarına değmektedir. At sağa dönük, başı dik ve yelesi derli toplu işlenmiştir. Ön sol bacağı kaldırılmış ve büküştür. Kuyruğu kabartma alanın dışına taşmaması için bükülüp aşağı sarkıtılmıştır. Seyis atın dizginini tutmaktadır. Kısa tunik giymiş ve beli kuşakla sıkılmıştır. Sol elinde, ucu saçaklı kamçı vardır.

Kamçı, kabartma alanın dışına taşmış ve alçak kabartma olarak tasvir edilmiştir. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiştir, iki eli ile göğüs hizasında rulo tutar. Duvardaki raf üzerinde soldan sağa doğru; bir kutu, üçlü kitap demeti, çekmece, içinde kaşık olan tek kulplu bir bardak, üçlü kitap demeti ve dikdörtgen bir eşya tasvir edilmiştir. Kabartma alanın üstünde bir satır yazıt vardır.

Yazıt :Μαρκος Αντωνιος Φροντων

Marcus Antonius Fronto

Tarihleme :MÖ 1. yy sonu

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1449 Taf. 211

Fıratlı 1964, Nr. 186 Taf. 46

Kat. No :32

Müze Env. No :4419

Buluntu Yeri :İstanbul/Kocamustafapaşa

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :110 cm

Gen. :40 cm

Kal. :15 cm

Dış konturları kırılmıştır. Figürlerin yüzlerinde aşınma vardır.

Katlı steldir. Herhangi bir mimari betimleme yoktur. Dikdörtgen şeklindedir. Dikdörtgen kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın hizmetçi vardır. Dikdörtgen biçimli ikinci kabartma alanında iki çift öküz ve iki erkek vardır. Erkek figür sakalsız betimlenmiştir. Tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu ileri uzatmış, elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Kadın

hizmetçi erkek hizmetçiye göre dana net görülmektedir. Erkek hizmetçi ise çok az görülmektedir. Erkek hizmetçinin sağında betimlenen mensa tripes üzerinde yiyecekler bulunmaktadır. İkinci kabartma alanı birbirini takip eden birer çift öküzden ve iki çiftçiden oluşmaktadır. Sağa doğru hareket ederler. Soldaki çiftçi kırıklardan dolayı görülmemektedir ancak sağdaki çiftçi yıpranmış da olsa görülebilir. Çiftçilerin ve öküzlerin bacakları kırılmıştır.

K32 nolu stel hem form hem de kompozisyon açısından Bithynia kaynaklı stelle¹⁸³ benzerlik göstermektedir. Steller katlı olup, cenaze ziyafet sahnesi ve çift sürme sahnesi işlenmiştir. İki stelde de yatan erkek figürü elindeki çelengi karşısındaki kadına uzatmıştır. Figürlerin sol kolları iki stelde de kısa yapılmıştır. İki stelde de sahnenin solunda diphros üstünde oturan kadın figürleri protoPudicitia tipinde betimlenmiştir. Başa kadar çekilen manto göğsün ön yarısını açıkta bırakmaktadır. İkinci kabartma alanında işlenen çift sürme sahnesinde öküzler sağa doğru hareket etmektedir.

Yazıt :Yazıt bulunmamaktadır.

Tarihleme :MÖ 1. – MS 1. yy.

Yayın :Pfuhl–Mobius 1979, Nr. 1144 Taf. 171

Fıratlı 1964, Nr. 64 Taf. 23

Kat. No :33

Müze Env. No :5516

Buluntu Yeri :İstanbul/Silivri

Malzeme :Mermer

Ölçüler:

Yük. :75 cm

Gen. :32 cm

Kal. :7 cm.

Stelin alt kısmında kırık vardır ve figürlerin yüzlerinde aşınma vardır.

¹⁸³Pfuhl-Mobius 1979, Taf. 173 Nr. 1157

Dikdörtgen formlu katlı steldir. Üst kısımdaki kabartma alanında sahnenin ortasında genç bir erkek, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, önünde sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini karşısındaki gence uzatmıştır. Ayakta duran genç çocuk khiton giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sol eli mantosu altında, sol bacağı yanından aşağı uzanmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiş ve profilden verilmiştir. Göğüs hizasında kalathos tutar. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Sağ kolu belinde, sol kolu başına doğru kaldırılmıştır, bacakları çapraz durmaktadır. Alt kısımdaki kabartma alanında sağda kline üzerinde yatan bir erkek, klinenin önünde, bir çocuk, sahnenin solunda diphros üzerinde oturan bir kadın, sol alt köşede bir kadın ve sağ alt köşede bir erkek hizmetçi vardır. Erkek figür tunik ve sol omzunu ve bacaklarını örten manto giymiştir. Sol dirseğini iki yastığa dayamakta, elinde bir kâse tutmaktadır. Sağ kolunu önündeki gencin omzuna uzatmaktadır. Kadın figür khiton ve başını örten himation giymiştir. Sol eliyle çene hizasından başını örten örtünün kenarını tutarken, sağ elini dizine uzatmıştır. Ayaklarını yere basmıştır. Klinede oturan genç çocuk khiton giymiştir. Cepheden tasvir edilmiştir. Sağ eli kumaş altından göğüs üzerinde, sol eli mantosu altında, sol bacağı yanından durmaktadır. Kadın hizmetçi uzun tunika giymiş ve profilden verilmiştir. Kolların durumu anlaşılmamaktadır. Erkek hizmetçi kısa tunik giymiştir. Kolların durumu anlaşılmamaktadır ancak bacakları çapraz durmaktadır. Hizmetçinin sağında mensa tripes betimlenmiştir.

Yazıt :Üst:(Ξ)ΕΝΩΝ ΜΕΝΙΣΚΟΥ ΧΑΙΡΕ

Alt:ΜΕΝΙΣΚΟΣ ΞΕΝΩΝΟΣ ΧΑΙΡΕ

Üst:Meniskos oğlu Ksenon

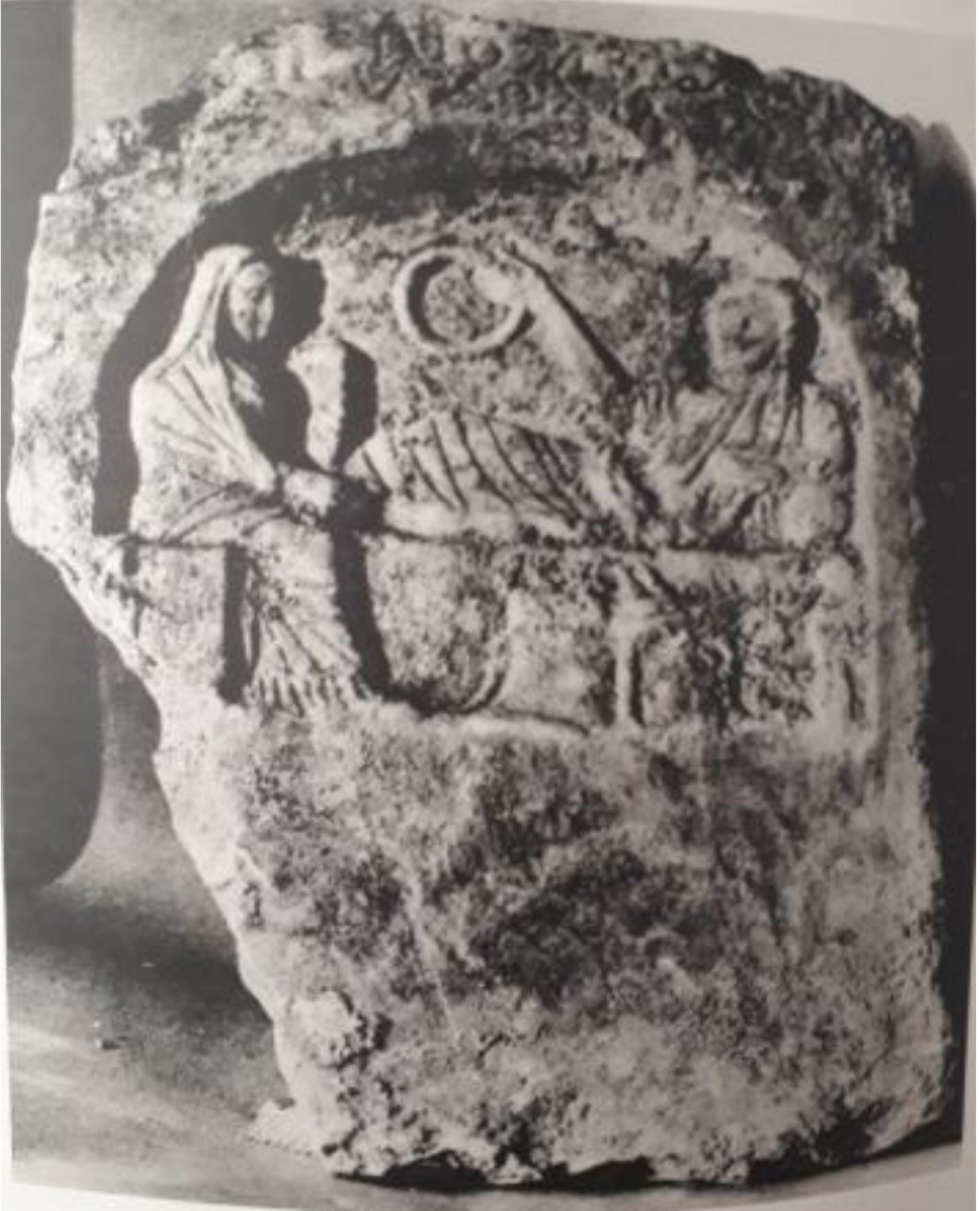
Alt:Ksenon oğlu Meniskos

Tarihleme :Roma İmparatorluk Dönemi

Yayın :Pfuhl–Mobius 1977, Nr. 1088 Taf. 164

Fıratlı 1964, Nr. 191a Taf. 62

LEVHA I

Lev. 1:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA II

Lev. 2:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA III

Lev. 3:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA IV

Lev. 4:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA V

Lev. 5:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA VI

Lev. 6:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA VII

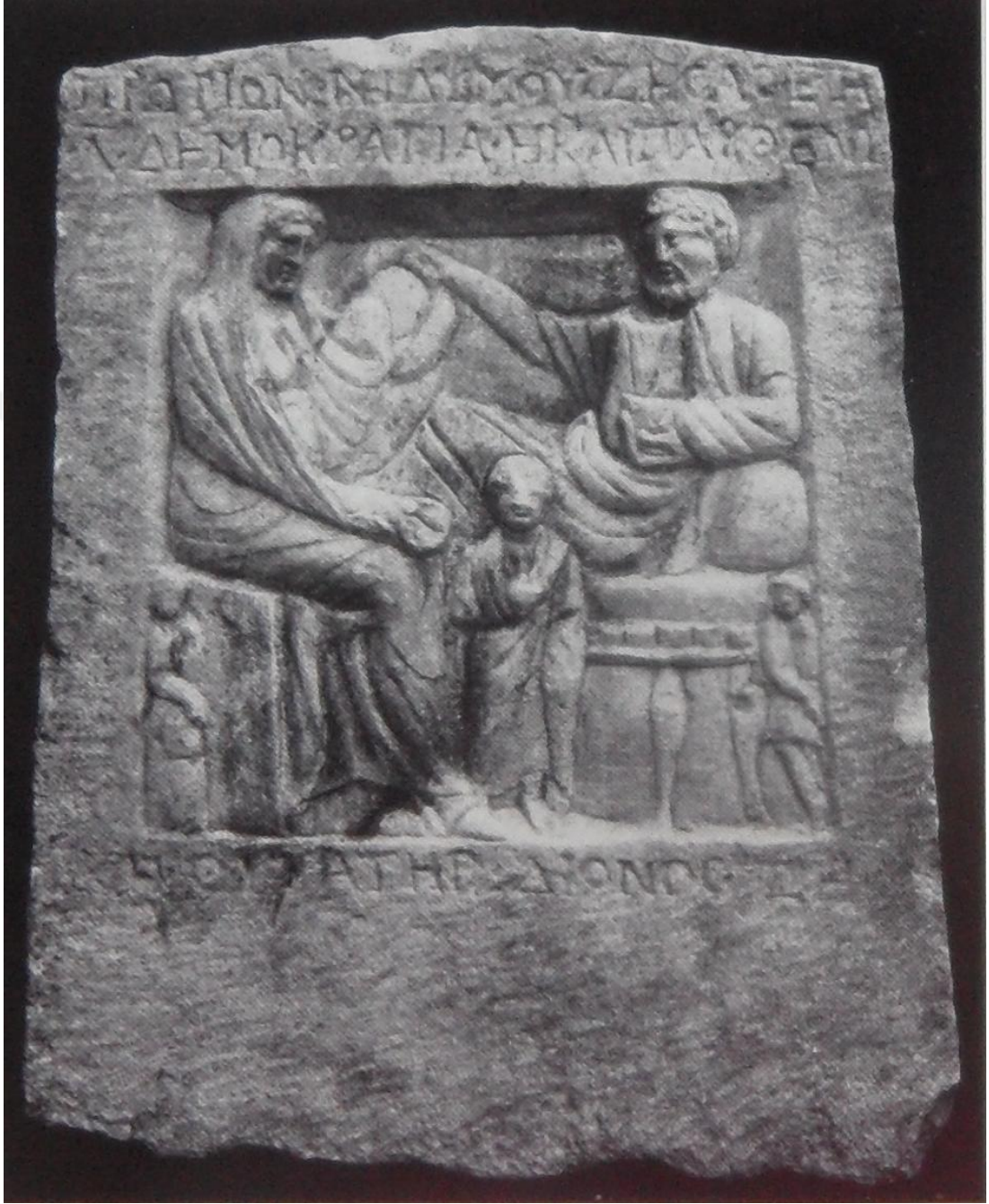
Lev. 7:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA VIII

Lev. 8:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA IX

Lev. 9:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA X

Lev. 10:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XI

Lev. 11:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XII

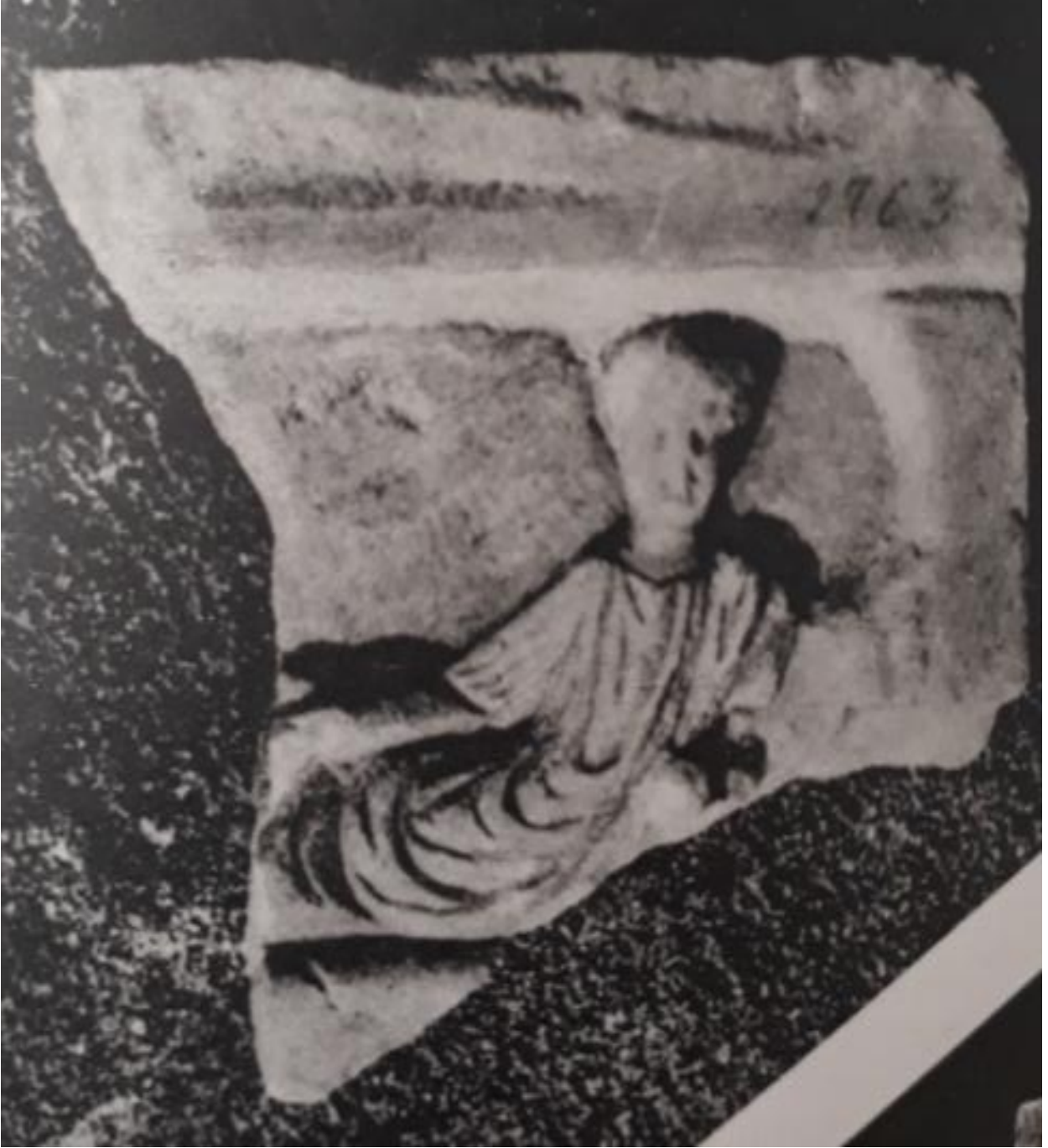
Lev. 12:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XIII

Lev. 13:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XIV

Lev. 14:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XV

Lev. 15:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XVI

Lev. 16:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XVII

Lev. 17:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XVIII

Lev. 18:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XIX

Lev. 19:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XX

Lev. 20:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXI

Lev. 21:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXII

Lev. 22:Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXIII

Lev. 23:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXIV

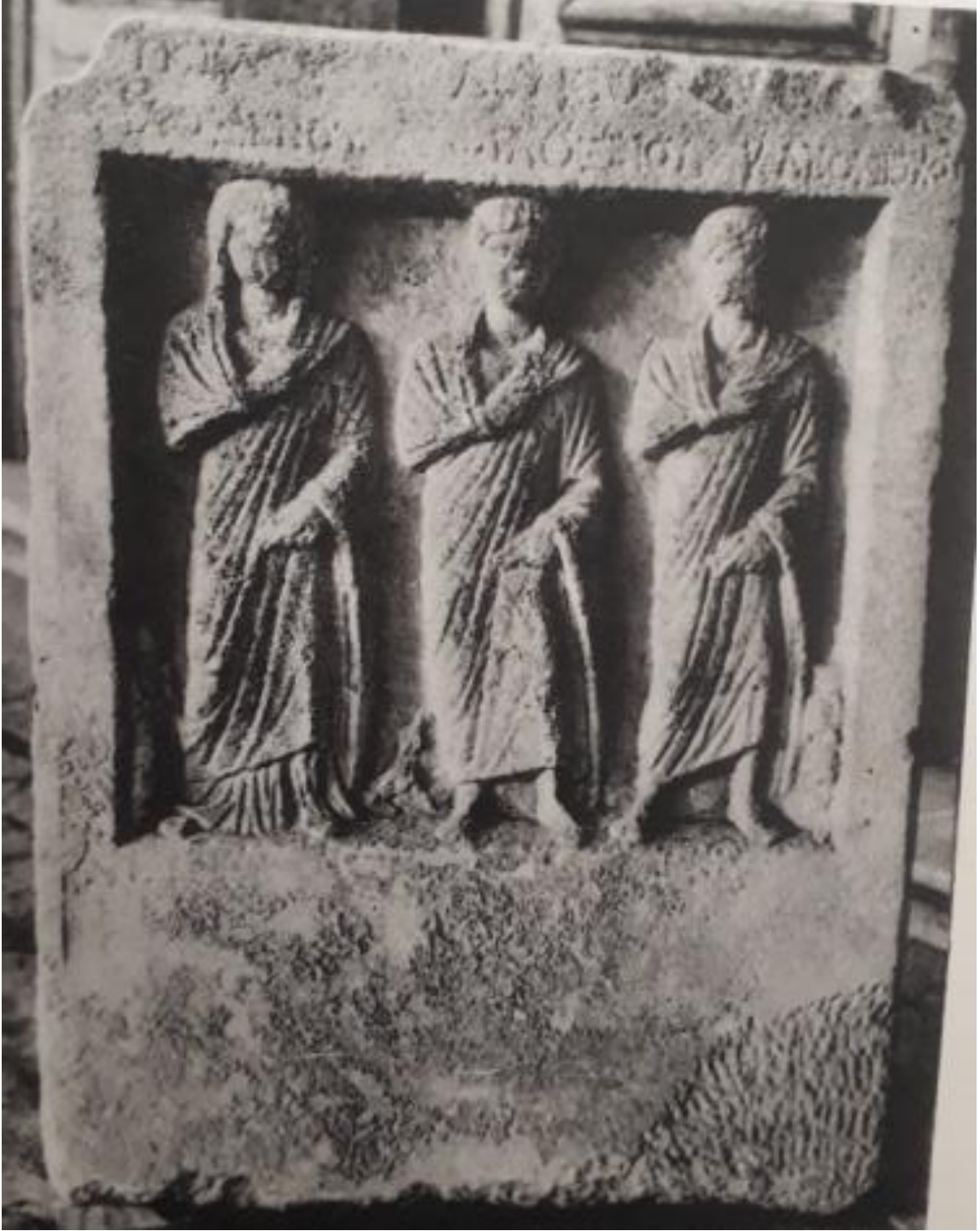

Lev. 24:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXV

Lev. 25:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

Lev. 26:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXVII

Lev. 27:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXVIII

Lev. 28:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXIX

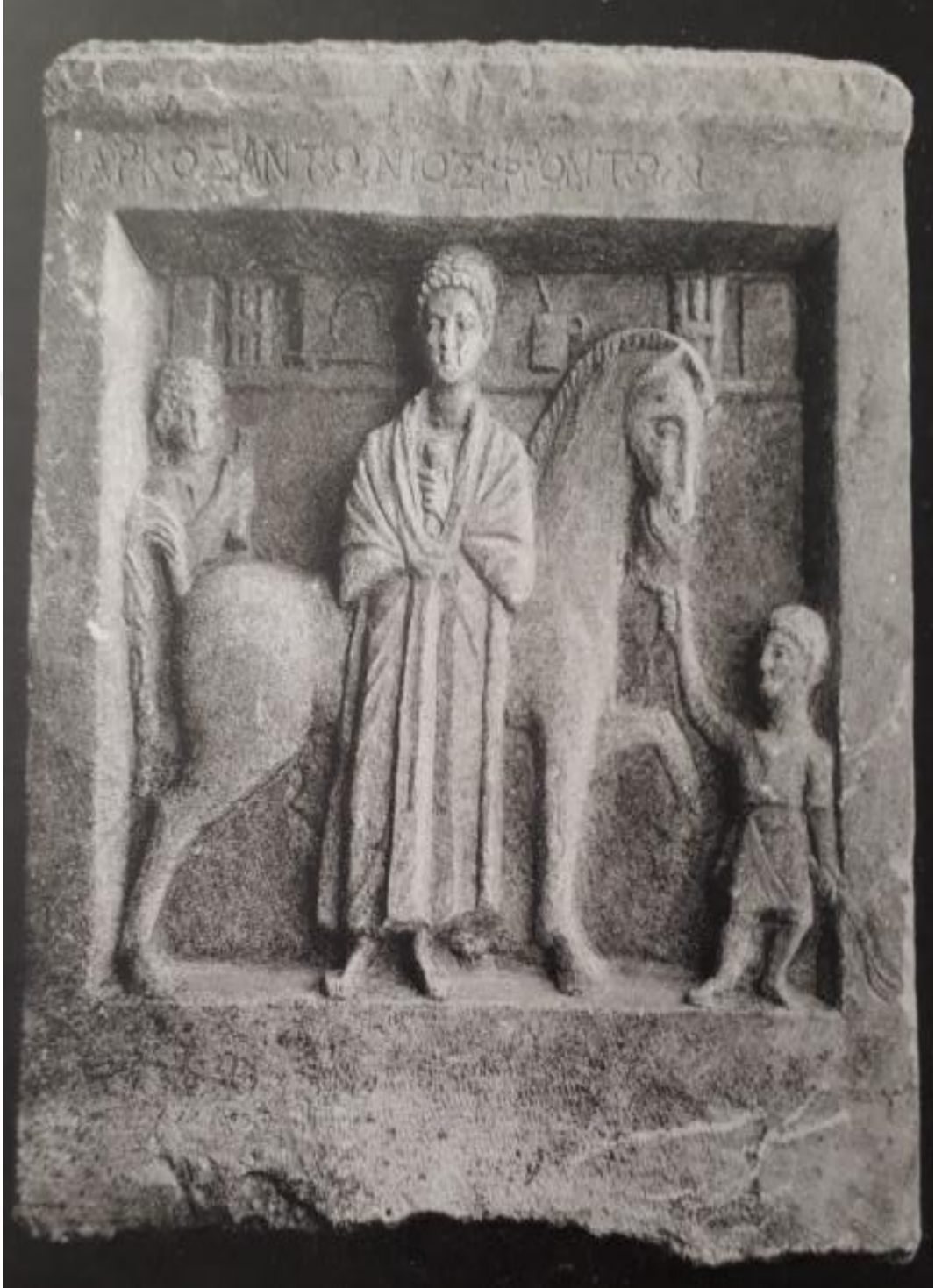
Lev. 29:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXX

Lev. 30:Süvari Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXXI

Lev. 31:Günlük Yaşam Sahneli Mezar Steli

LEVHA XXXII

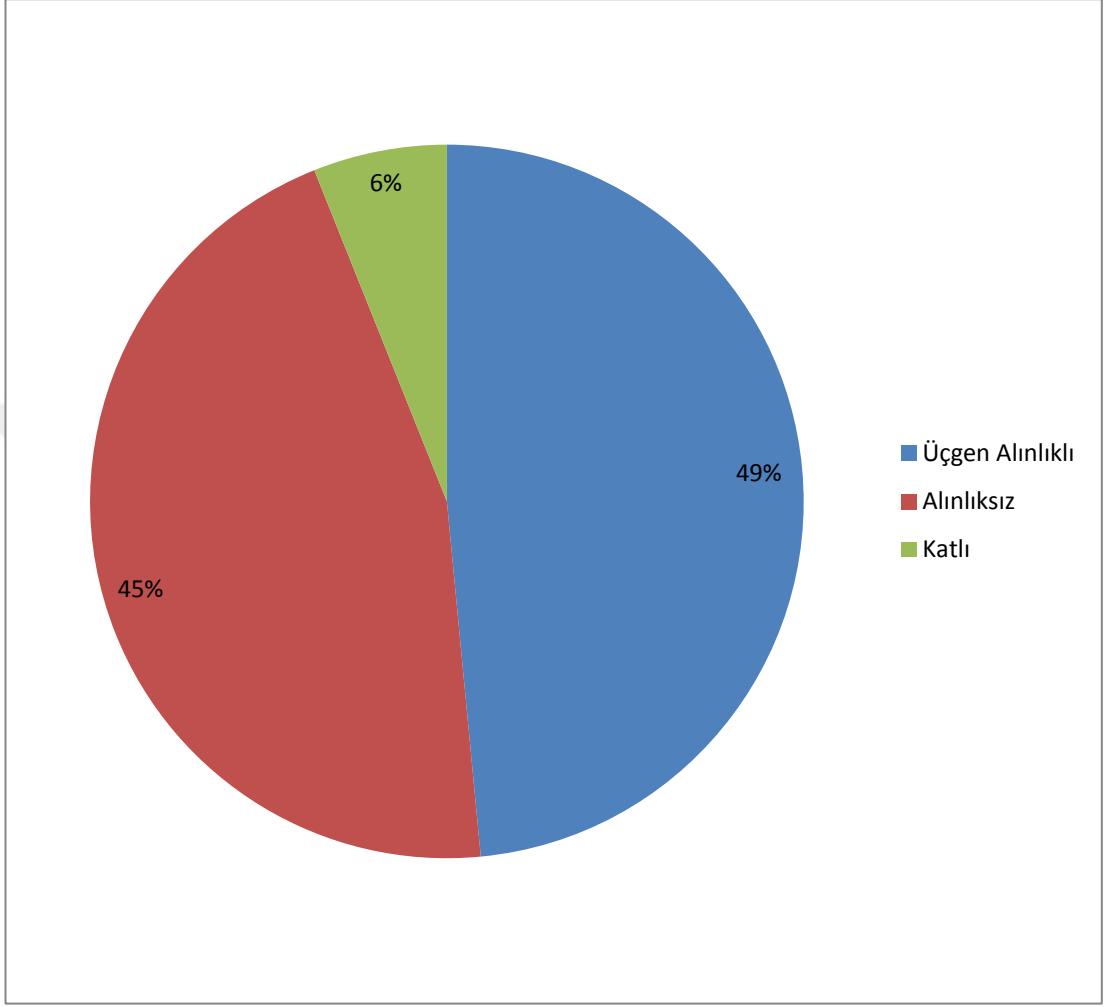

Lev. 32:Ölü Yemeği/Symposion ve Çift Sürme Sahneli Mezar Steli

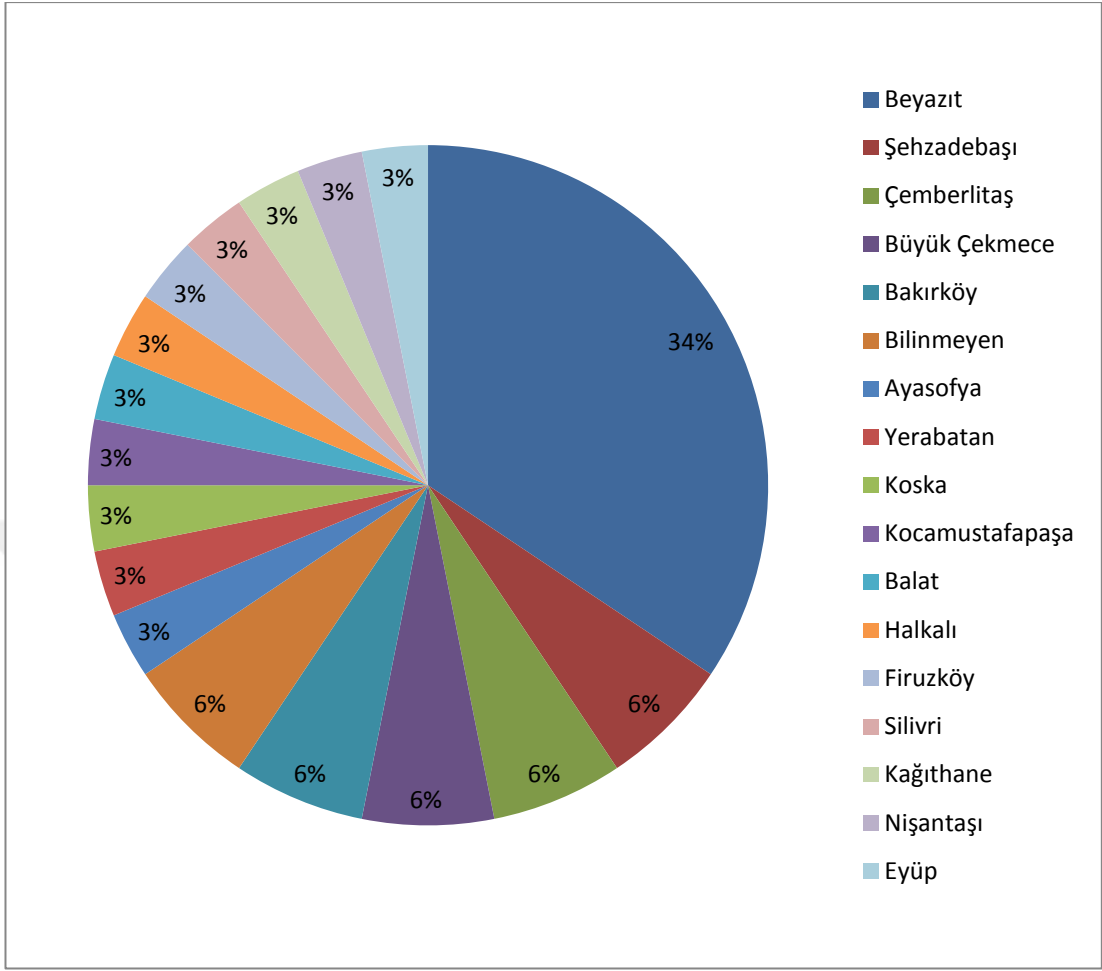
LEVHA XXXIII

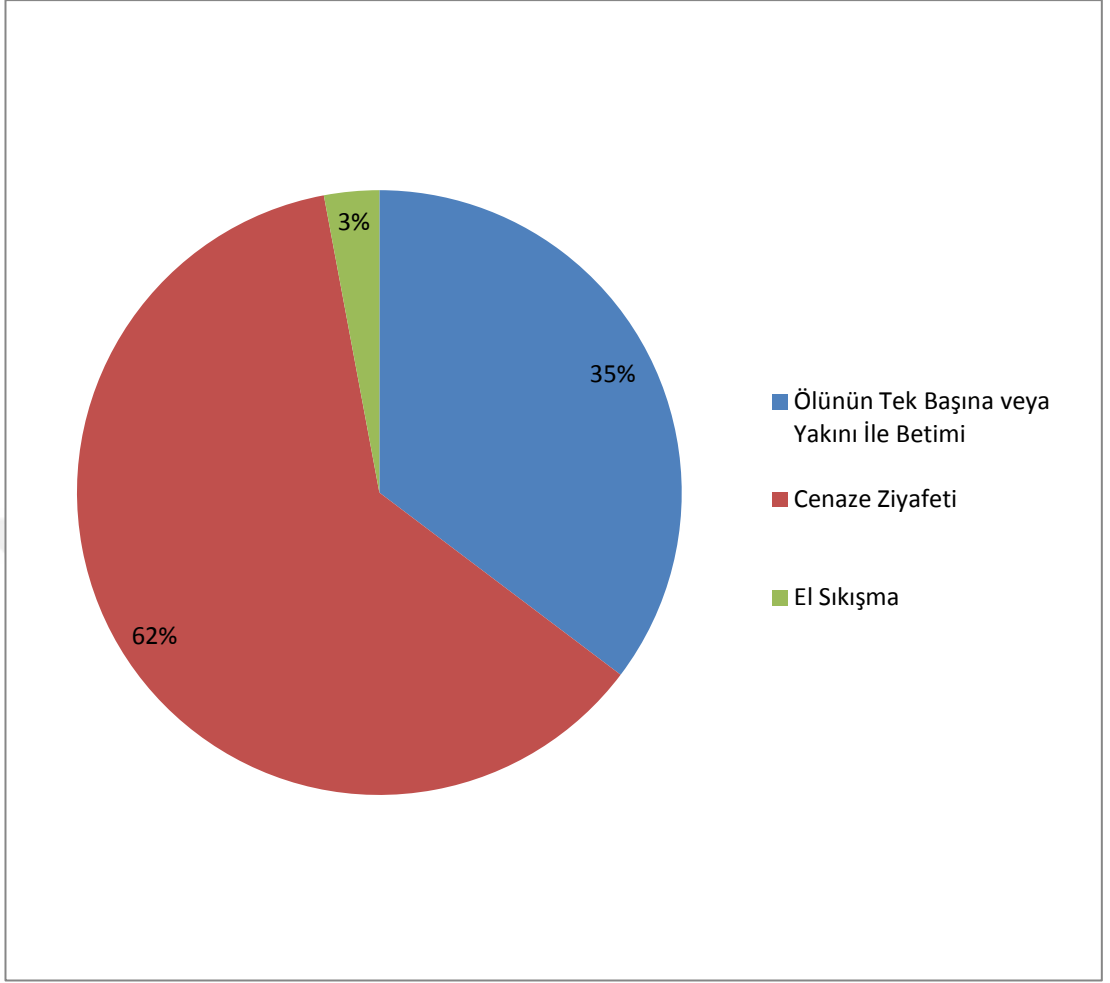
Lev. 33: Tokalaşma/Dexiosis ve Ölü Yemeği/Symposion Sahneli Mezar Steli

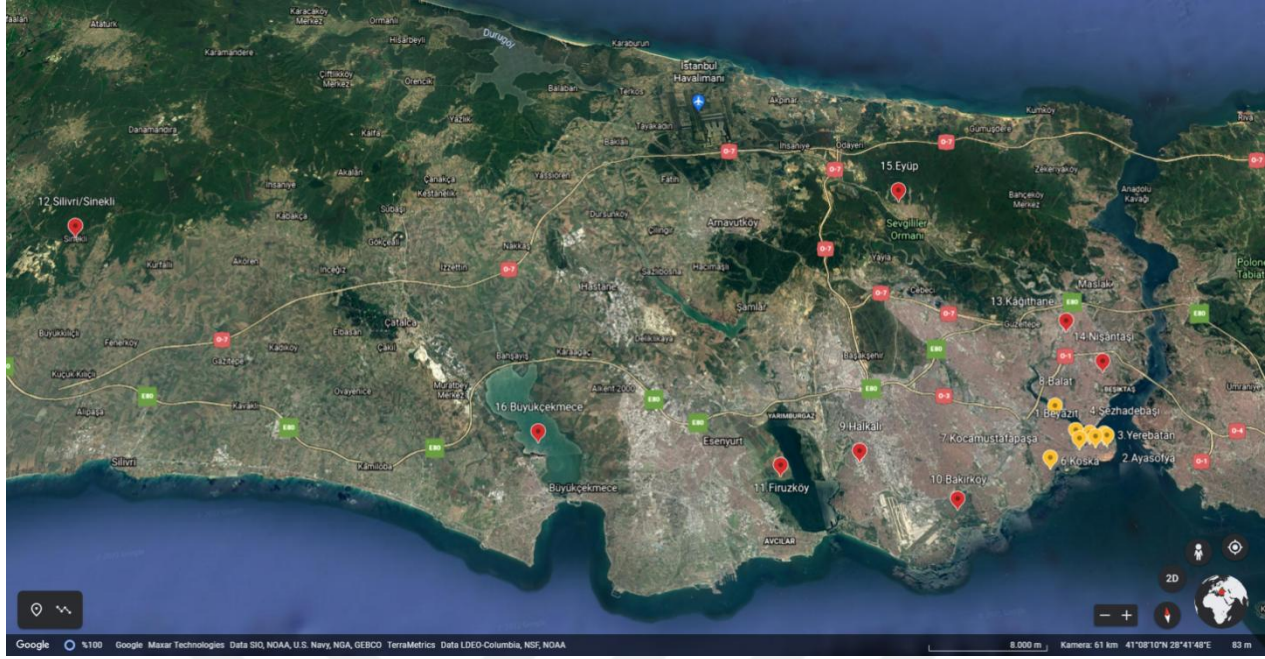
Grafik 1: Stellerin Tipolojik Dağılımı

Grafik 2:Stellerin Buluntu Yeri Dağılımı

Grafik 3:Stellerin Konu Dağılımı

Harita 1: Stellerin Buluntu Yerleri

MERKEZ	ÇEVRE
1.Beyazıt	9.Halkalı
2.Ayasofya	10.Bakırköy
3.Yerebatan	11.Firuzköy
4.Şezhadebaşı	12.Silivri/Sinekli
5.Çemberlitaş	13.Kâğıthane
6.Koska	14.Nişantaşı
7.Kocamustafapaşa	15.Eyüp
8.Balat	16.Büyükçekmece

Tablo 1: Stellerin Buluntu Merkezleri

Steller	Üçgen Ahnlıkh	Ahnlıksız	Kath	Cenaze Ziyafet Saneli	Tek Kişi veya Refakatçı	Tokalaşma	Tek Figürlü	Çok figürlü	Yazılı
K1	X			X				X	X
K2	X			X				X	X
K3	X			X				X	X
K4	X			X				X	X
K5	X			X				X	X
K6	X				X			X	X
K7	X			X				X	X
K8	X			X				X	X
K9	X			X				X	X
K10	X			X				X	X
K11	X			X				X	X
K12	X			X				X	X
K13	X			X				X	
K14	X			X			X		
K15	X				X			X	X
K16	X				X			X	X
K17		X		X				X	X
K18		X		X				X	X
K19		X		X				X	X
K20		X		X				X	X
K21		X		X				X	X
K22		X		X				X	X
K23		X			X		X		X
K24		X			X		X		X
K25		X			X		X		X
K26		X			X			X	X
K27		X			X			X	
K28		X			X		X		
K29		X			X		X		X
K30		X			X			X	
K31		X			X			X	X
K32			X	X				X	
K33			X	X		X		X	X

Tablo 2: Stellerin Genel Özellikleri